

RJEŠAVANJE SPOROVA O IMENIMA INTERNETSKIH DOMENA PRIMJENOM *UNIFORM DOMAIN NAME DISPUTE RESOLUTION POLICY*

Marko Jurić, dipl. iur.*

UDK : 347.779

004.7:347.779

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: prosinac 2008.

Uvođenje sustava imena domena u arhitekturu interneta je ključni korak koji je omogućio da se internet razvije u središnju svjetsku informacijsko-komunikacijsku mrežu. Imena domena su tekstualni zapisi čije korištenje nam omogućuje jednostavno pristupanje najrazličitijim internetskim resursima. Zbog nezaobilazne uloge koju imaju pri povezivanju korisnika interneta sa svima onima koji se na bilo koji način prezentiraju putem te globalne mreže, imena domena su iznimno vrijedni resursi i u ekonomskom pogledu, te su kao takvi čest objekt različitih spornih situacija među osobama koje žele profitirati njihovim posjedovanjem i korištenjem. U listopadu 1999. godine Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) je donio pravila po kojima je moguće rješavati određene vrste sporova o imenima domena - Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy. Od tada ova pravila zauzimaju centralno mjesto pri rješavanju sporova o imenima domena unutar sustava generičkih vršnih domena.

U radu autor razmatra sustav internetskih domena s tehničkog i pravnog aspekta. Identificiraju se razlozi koji dovode do sporova o imenima internetskih domena i najčešći oblici spornih situacija, te se raspravlja o različitim mogućnostima za njihovo rješavanje. Posebno se analiziraju procesne i materijalne odredbe Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, kao trenutačno jedinoga globalno primjenjivog mehanizma za rješavanje određenih oblika sporova o imenima internetskih domena. Ocjenjuje se adekvatnost tih pravila za rješavanje sporova, kritički se osvrće na određena rješenja te se predlažu neke nove mogućnosti.

Ključne riječi: internet, imena domena, UDRP, Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, ICANN.

* Marko Jurić, dipl. iur., asistent Pravnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb.

1. UVOD

U listopadu 1994. godine novinar Joshua Quittner objavio je u časopisu *Wired* članak u kojem je kritizirao postupak koji se primjenjuje pri registraciji imena internetskih domena, ističući da ne postoje nikakva pravila koja bi bilo koju osobu spriječila da registrira i koristi nečije tuđe ime kao dio svoje internetske "adrese".¹ Da bi to ilustrirao, prethodno je registrirao *mcdonalds.com* i svoj članak završio pozivom čitateljima da ga savjetuju što da učini s tim imenom domene. Kompanija McDonalds reagirala je tek nakon nekoliko mjeseci i pristala, u zamjenu za domenu *mcdonalds.com*, donirati 3.600 \$ jednoj srednjoj školi u New Yorku.² Ishod ovog slučaja bio je povoljan za obje strane - novinar je dokazao svoju tvrdnju, a u McDonaldsu su dobili ime domene za iznos razmjerno skromne donacije.

U slučaju *mcdonalds.com* ime domene koje uključuje naziv poznate kompanije je registrirano s ciljem da se upozori na određenu pojavu (da pravila o registraciji imena domena omogućuju zauzimanje domena koje inkorporiraju tuđe nazive, a da mnoge velike kompanije nisu svjesne te opasnosti). Nažalost, u brojnim slučajevima koji su slijedili, motivi onih koji su registrirali imena domena koja inkorporiraju tuđa zaštićena imena ili tržišne znakove nisu bili tako bezazleni. Sve češće su takva imena domena registrirana s ciljem da se profitira njihovom kasnijom prodajom, u pravilu osobi koja bi bila legitimni korisnik imena ili tržišnog znaka sadržanog u imenu domene. Praksa zarađivanja na ovakav način s vremenom je postala poznata kao *cybersquatting*, a osobe koje se upuštaju u takve aktivnosti nazivaju se *cybersquatter*i.

Ključna okolnost koja je omogućila pojavu *cybersquattiga* je načelo *first come, first served* koje se primjenjuje pri registraciji najčešće korištenih tipova imena domena. Prema ovom načelu jedini kriterij za stjecanje imena domene je trenutak podnošenja zahtjeva za registraciju - ime domene se dodjeljuje osobi koja ga prva zatraži. Pri tome se ne provjerava ima li potencijalni korisnik imena domene pravo ili bar legitimni interes za njegovo korištenje.

Osoba koja registrira ime domene koje sadrži ime ili naziv na koji netko drugi ima pravo u pravilu krši (ovisno o mjerodavnom pravu) određene norme objektivnog prava, najčešće one kojima se štiti tvrtka, žig ili neki drugi tržišni

¹ http://www.wired.com/wired/archive/2.10/mcdonalds_pr.html [14.10.2008.]

² Friedman, Neal J., Siebert, Kevin, *The Name Is Not Always the Same*, 20 Seattle Univ. L. R. 631.

znak, što predstavlja potencijalnu osnovu za zaštitu povrijeđenih (subjektivnih) prava u sudskom postupku. Međutim, budući da je internet krajnje globalan medij, uobičajena je situacija da strane u sporu imaju različitu državnu pripadnost, što dovodi do problema izbora mjerodavnog prava, sudske nadležnosti, priznanja i izvršenja odluke u drugoj jurisdikciji i sl. Druga posljedica globalnog karaktera interneta je zahtjev da rješenja koja se primjenjuju u vezi sa stjecanjem imena domena i rješavanja sporova o njima budu međunarodno ujednačena. Kako su sporovi o imenima domena kao posljedica *cybersquattinga* (i sličnih radnji) bili sve češća pojava, pokušalo se stvoriti međunarodno ujednačen, efikasan i jednostavan mehanizam za njihovo rješavanje. Konačan produkt ovih nastojanja je *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, pravila koja se primjenjuju za rješavanje određenih vrsta sporova unutar prostora generičkih vršnih internetskih domena.³

Nastavak rada započinje kratkim objašnjenjem tehničkog ustroja i načina funkcioniranja sustava internetskih domena (2). Cilj ovoga dijela je da se definiraju osnovni pojmovi koji se koriste u radu (ime domene, vršne i sekundarne domene, registar imena domena), upozori na razliku između generičkih i nacionalnih vršnih domena (što je bitno za određivanje polja primjene *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*) i ukratko objasni način stjecanja imena domena i uloge pojedinih subjekata u tom procesu. Dalje se nastoji identificirati okolnosti koje dovode do sporova o imenima domena, objasniti različite vrste spornih situacija o imenima domena i potencijalne pravne mehanizme za njihovo rješavanje (3). U središnjem dijelu rada analizira se *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy* i pravne situacije do kojih dolazi u primjeni ovih pravila (4). Na kraju se daju određena zaključna razmatranja (5).

2. OSNOVNO O SUSTAVU INTERNETSKIH DOMENA

Da bi računala na internetu mogla nesmetano komunicirati, potrebno je da svako od njih ima jedinstvenu oznaku pomoću koje se identificira na mreži. Ta oznaka naziva se IP-adresa. IP-adresa se sastoji od četiri ili šest nizova koji

³ Iako iz doslovnog prijevoda *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy* proizlazi da ovaj mehanizam ne bismo trebali nazivati *pravilima* nego *politikom* rješavanja sporova, u ovom radu će se koristiti izraz pravila kako bi se naglasio obvezujući karakter normi koje su sadržane u ovom dokumentu.

sadrže jednu do tri znamenke, odvojene točkom (npr. 161.53.157.3). IP-adrese su nužne da bi računala mogla komunicirati, ali u isto vrijeme njihovo korištenje predstavlja teškoću ljudima - zamislimo samo da svaki put kada želimo posjetiti određenu web-stranicu u internetski preglednik moramo unijeti 161.53.157.3, numerički niz čija nam je logika manje-više apstraktna. Da bi se pristupanje web-resursima učinilo jednostavnijim, a polazeći od pretpostavke da ljudi lakše memoriraju tekst nego brojke, uveden je tzv. sustav imena domena (*Domain Name System*, dalje: DNS).

Imena domena su tekstualne oznake, od kojih svaka odgovara određenoj IP-adresi. Primjerice, ime domene koje korespondira s navedenom IP-adresom je *pravo.hr*. Jednako kao i IP-adresa, i ime domene mora biti jedinstveno (ne mogu postojati dva ista imena domene). Ako se neki resurs na internetu želi učiniti široko dostupnim, potrebno je IP-adresi računala na kojem se nalazi pridružiti ime domene. Korisnici tada mogu u svoje internetske preglednike unositi to ime domene, a ono će zatim biti pretvoreno u odgovarajuću IP-adresu, koja je potrebna računalu da bi pristupilo traženom resursu.

Tehnički gledano, internet je hijerarhijski ustrojena računalna mreža koja povezuje brojne manje takve mreže. Drugi naziv za računalnu mrežu ili neku njenu podcjelinu je domena.⁴ Primjerice, u spomenutom primjeru *pravo.hr* postoje dvije mreže (domene) - manja mreža (domena) *pravo* (koja uključuje računala Pravnog fakulteta u Zagrebu) i veća *hr* koja uključuje računala koja pripadaju domenskom prostoru Republike Hrvatske. Ime manje domene (*pravo*) je samo po sebi nedostatan podatak da bismo pristupili računalima unutar njega - potrebno je navesti i imena svih njemu viših domena (u ovom primjeru to je samo *hr*). Sva navedena imena domena zapisuju se od nižih prema višima i odvajaju točkom. Primjerice, u *cyber.law.harvard.edu*, *edu* je vršna domena, *harvard* je sekundarna domena unutar vršne domene *edu*, *law* je tercijarna domena unutar domene *harvard*, a *cyber* je domena 4. stupnja unutar tercijarne domene *law*. Tek ovako zapisano ime domene dostatno je da se individualizira određena manja domena na internetu. Stoga, u užem smislu pojam ime domene označava naziv jedne konkretne domene, bez obzira na to na kojoj se razini nalazi. Šire gledajući, pod ovim pojmom podrazumijevamo ukupnu oznaku neke domene

⁴ V. Dragičević, D., *Kompjutorski kriminalitet i informacijski sustavi*, Zagreb, 2004, str. 31.: Domena je "... dio veće kompjutorske mreže, koji čini jednu cjelinu i nalazi se u nadležnosti nekog tijela ili organizacije, ili pak taj autoritet određuje tko i pod kojim uvjetima može imati pristup mreži".

navođenjem njenog imena i imena svih njoj viših domena, jer tek tako opisana domena može biti individualizirana i povezana s odgovarajućom IP-adresom (*cyber.law.harvard.edu, icann.org*).

Prvu (najvišu) razinu u hijerarhiji interneta predstavljaju takozvane vršne domene (eng. *Top Level Domain*, TLD). Njima se nastoji resurse na internetu razvrstati u cjeline povezane određenim kriterijem. Taj kriterij može biti ili djelatnost kojoj je neki internetski resurs usmjeren, ili geografski - mjesto (država) s kojom je on povezan. Prema tome, vršne domene se dijele u dvije skupine: generičke vršne domene (*Generic Top-Level Domain*, gTLD⁵) i nacionalne vršne domene (*Country Code Top-Level Domain*, ccTLD).

Generičke vršne domene⁶ koje trenutno postoje su sljedeće: *.com, .org, .net, .mil, .edu, .gov* (uvedene 1985.), *.int* (1988.), *.aero, .biz, .coop, .info, .museum, .name, .pro* (2000.), *.cat, .jobs, .mobi, .travel* (2005.), *.asia* (2006.) i *.tel* (2007.). Sve osim *.mil, .edu, .gov* i *.int* su u potpunosti međunarodni internetski "prostori" budući da svaka osoba, bez obzira na svoje državljanstvo, može steći poddomenu unutar tih vršnih domena.⁷ Najpopularnija generička vršna domena je svakako *.com*, s *.net* i *.org* koje je slijede po broju registriranih poddomena.⁸

Nacionalne vršne domene (npr. *.hr, .de, .fr, .it*) su vezane uz određenu državu. Da bi se izbjegle političko-pravne rasprave o tome koji entitet može, a koji ne, dobiti vlastitu nacionalnu vršnu domenu, u samim počecima rada DNS-a usvojena je praksa da se nazivi vršnih domena preuzimaju s liste ISO

⁵ Neki koriste i izraz *Global Top-Level Domain*, ili ih pak nazivaju organizacijske vršne domene.

⁶ Njihovo ime sastoji se od tri ili više slova koja upućuju na djelatnost kojoj su namijenjene odnosno subjekte koji su ih ovlašteni koristiti.

⁷ *.mil, .edu, .gov* i *.int* se historijski ubrajaju u generičke vršne domene, iako poddomene unutar njih mogu dobiti samo određene institucije: *.mil* koristi Ministarstvo obrane SAD-a, *.edu* određene obrazovne institucije u SAD-u, *.gov* Vlada SAD-a i neke njene organizacije dok je *.int* namijenjena raznim međunarodnim organizacijama.

⁸ Razlog za iznimnu popularnost *.com, .net* i *.org* je, pored činjenice da spadaju u skupinu generičkih vršnih domena koje su prve stvorene, i taj što su se one s vremenom počele koristiti i za djelatnosti za koje izvorno nisu bile zamišljene. Ova se praksa održala, tako da danas bilo koja pravna ili fizička osoba bilo gdje na svijetu može registrirati poddomenu unutar ovih vršnih domena, bez obzira na svrhu za koju će je koristiti (naravno pod uvjetom da tražena poddomena nije već zauzeta). Prema podacima iz rujna 2008. (<http://www.verisign.com/static/044191.pdf>, zadnji put posjećeno 27. 11. 2008.) više od polovice ukupnog broja poddomena uopće je registrirano unutar *.com, .org* ili *.net*. Naročito se ističe *.com*, koju trenutno koristi preko 70 milijuna web-stranica.

3166-1 koju sastavlja *International Organization for Standardization* (ISO). ISO je međunarodna organizacija koja okuplja predstavnike raznih nacionalnih ureda za standardizaciju, a ISO 3166-1 je zapravo popis država i dvoslovnih, međunarodno poznatih, kodova za svaku od njih. Međutim, u nekim slučajevima dolazilo je i do odstupanja od primjene standarda ISO 3166-1. Najpoznatiji primjeri su *.uk* (standard ISO je *gb*) i najnoviji *.eu* (Europska unija se ne nalazi u standardu ISO 3166-1).

Vršne domene nisu namijenjene individualnim korisnicima. One služe kao organizacijske cjeline unutar kojih zainteresirane osobe mogu steći određenu poddomenu. Poddomene unutar vršnih domena nazivaju se sekundarne domene ili domene druge razine (*Second Level Domain*, SLD). Individualni korisnici u pravilu mogu registrirati sekundarnu domenu unutar odabrane vršne domene. Svejedno, kod nekih nacionalnih vršnih domena stavlja se veći naglasak na organizaciju domenskog prostora pa se za registraciju sekundarne domene postavljaju stroži uvjeti (primjerice kod hrvatske nacionalne vršne domene *.hr*) ili se takva registracija onemogućuje (kao kod *.uk*). U takvim slučajevima postoji mogućnost slobodne registracije poddomena u trećem stupnju, unutar određenih rezerviranih sekundarnih domena (primjerice unutar *.com.hr* ili *.co.uk*). Ovakva ograničenja ne postoje kod generičkih vršnih domena, gdje je moguće slobodno registrirati poddomenu u drugom stupnju. Osoba koja koristi neku sekundarnu domenu (ili iznimno tercijarnu, u skladu sa spomenutim ograničenjima), može po svojoj volji stvarati i nove poddomene unutar svoje domene, u trećem, četvrtom stupnju itd.

Veza između imena domene i IP-adrese ostvaruje se preko registra, koji se odvojeno vodi za svaku vršnu domenu, i u koji se zapisuju imena sekundarnih domena koje su registrirale određene osobe. Svako ime sekundarne domene u registru korespondira s određenom IP-adresom, koja upućuje na računalo koje je odredila osoba koja je tu sekundarnu domenu registrirala. Osim toga, u registru se nalaze i određeni osobni podaci korisnika sekundarne domene (ime i prezime odnosno tvrtka, adrese za kontakt i sl.). Svi ovi podaci javno su dostupni putem tzv. *WHOIS*-a - internetskog protokola pomoću kojega je moguće dobiti uvid u pojedini zapis iz registra (vezan uz neku poddomenu). Registar imena domena veoma je bitan u slučaju spora - tada će u njemu navedeni podaci biti mjerodavni za identificiranje tuženika. Kako se registracije imena domena uglavnom obavljaju automatski, bez provjere podataka koji se u registar unose, čest je slučaj da su ti podaci netočni. Budući da je korisnik imena domene odgovoran za točnost podataka, kako

pri registraciji tako i nakon nje (promjene korisnika, adrese i sl.), negativne posljedice netočnih informacija u registru trebale bi ići na njegovu štetu. O ovome više dalje u tekstu.

Ime domene se stječe registracijom određenog naziva kao sekundarne (iznimno tercijarne) domene unutar odabrane vršne domene. Registracija se obavlja putem pravne osobe koja je ovlaštena upisivati nazive sekundarnih domena u registar konkretne vršne domene. Ključnu ulogu u upravljanju DNS-om ima *Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN)* - neprofitna organizacija ustrojena po pravu SAD-a.⁹ Kontrola koju ICANN uživa nad DNS-om proizlazi iz sporazuma između te organizacije i Vlade SAD-a, prema kojemu se ICANN ovlašćuje obavljati određene poslove vezane uz upravljanje DNS-om.¹⁰ U okviru ovih ovlasti ICANN sklapa ugovore s određenim društvima koja obavljaju posao tehničkog vođenja registara za pojedine generičke vršne domene (dalje u tekstu: Voditelji registra¹¹). Što se tiče nacionalnih vršnih domena, ICANN posao upravljanja njima prepušta određenoj organizaciji unutar države, koja je onda u pravilu samostalna u upravljanju takvom domenom¹². Ovdje se pravno gledajući, radi o istovrsnim odnosima kao kod generičkih vršnih domena, koje ćemo dalje pobliže razmatrati. Osim s Voditeljem registra za pojedinu vršnu domenu ICANN sklapa zasebne ugovore s pravnim osobama koje će obavljati posao registracije imena domena unutar neke vršne domene

⁹ Vodeću ulogu koju su imale pri razvoju interneta od njegovih početaka putem projekta ARPANET SAD nisu napustile sve do danas. 1999. godine Vlada SAD-a je upravljanje DNS-om povjerila ICANN-u. Iako je ICANN formalno samostalna, nevladina organizacija, s brojnim međunarodnim članovima u upravljačkim strukturama, mnogi opravdano tvrde da njegov položaj koji je određen ugovornom vezom sa Vladom SAD-a ne odražava globalnu i međunarodnu važnost interneta. Zbog ovoga su sve glasnjija traženja u međunarodnoj zajednici da SAD i formalno napuste svoju dominantnu poziciju u upravljanju internetom, na način da se upravljanje DNS-om stavi u nadležnost nekog tijela omogućuje veće sudjelovanje međunarodne zajednice u odlučivanju, npr. Ujedinjenih naroda.

¹⁰ <http://www.icann.org/general/iana-contract-09feb00.htm> [27.11.2008.]

¹¹ Eng. *Registry Operator*.

¹² Traži se da voditelj registra nacionalne vršne domene svoje ovlasti koristi konzultirajući se sa lokalnom internetskom zajednicom, na način da se uvažavaju interesi svih zainteresiranih strana. Međutim, budući da je ovakva obveza dosta neodređena, i nije sankcionirana, to voditelj registra u pravilu ima visok stupanj diskrecije u upravljanju nacionalnom domenom.

(dalje u tekstu: Voditelji registracije¹³). Položaj Voditelja registra i Voditelja registracije razlikuje se u tome što je temeljna ugovorna obveza prvih da vode registar u skladu s tehničkim pravilima koja u tu svrhu postavlja ICANN, dok drugi stječu pravo upisa novih imena domena u registar, za što od korisnika imaju pravo naplatiti određenu naknadu¹⁴, dio koje pripada Voditelju registra i ICANN-u. Čest je slučaj da Voditelji registracije svoje ovlasti prenesu većem broju trećih pravnih ili fizičkih osoba kao zastupnicima, i onda te treće osobe sklapaju ugovore o registraciji imena domene s krajnjim korisnicima.

Ugovori o registraciji imena domene su tipski. Oni mogu sadržavati različite klauzule, ovisno o Voditelju registracije, ali u pravilu imaju određene zajedničke elemente. Osoba koja registrira ime domene tako stječe pravo njegova korištenja određeno vrijeme¹⁵ te ponekad i pravo da pod određenim uvjetima raspolaže tim imenom domene u pravnim poslovima. Nasuprot tome nalaze se obveze plaćanja

¹³ Eng. *Registrar*.

¹⁴ Kod nekih nacionalnih vršnih domena ne plaća se naknada za korištenje imena domene. U pravilu krajnji korisnici tada registraciju mogu obaviti izravno kod Voditelja registra.

¹⁵ U praksi se dosta rano postavilo pitanje pravne naravi imena domene, odnosno prava koje se stječe njegovom registracijom. Osobito je bilo upitno stječe li se registracijom imena domene apsolutno ili relativno pravo. U nekoliko prvih odluka gdje su bili suočeni s ovim pitanjem sudovi u SAD-u su imali stav da se registracijom imena domene stječe pravo koje je po svojoj naravi apsolutno. Primjerice, u često citiranom predmetu *Umbro international* prvostupanjski sud je smatrao da "... ne bi trebalo biti upitno da je ime domene vrsta intelektualnog vlasništva". Kasnija praksa je napustila ovo stajalište, priklanjajući se opciji da korisnik imena domene stječe samo određena prava u odnosu na drugu ugovornu stranu.

U zemljama koje pripadaju kontinentalnoeuropskom pravnom krugu teza da korisnik imena domene registracijom stječe pravo vlasništva ili neko drugo apsolutno pravo još je manje održiva. Naime, u ovim pravnim sustavima neko pravo može poprimiti apsolutni karakter samo odlukom zakonodavca. Za sada niti jedna država nije u krug prava s apsolutnim djelovanjem uvrstila i ono iz imena domene, što znači da nitko ne bi samo mogao na temelju registracije određenog naziva kao imena domene spriječiti korištenje tog naziva od strane neke treće osobe.

Iako registracija imena domene sama po sebi ne pruža mogućnost njegove zaštite *erga omnes*, pod određenim pretpostavkama ipak je moguće ostvariti i takvu zaštitu, ali na posredan način. Ime domene se može registrirati kao žig, i nakon toga štiti se po pravilima žigovnog prava.

Sličan je slučaj kada ime domene inkorporira žig ili tvrtku, te je u tim situacijama moguće koristiti pravna sredstva kojima se štite navedeni znakovi kako bi se spriječilo korištenje istog znaka unutar nekog drugog imena domene.

određenog iznosa na ime naknade za korištenje imena domene, pridržavanja prava o korištenju imena domene te pristanak na rješavanje spora u odgovarajućem postupku ako treća strana smatra da joj je registracijom povrijeđeno neko pravo.

3. OPĆENITO O SPOROVIMA O IMENIMA DOMENA

3.1. Okolnosti koje utječu na pojavu sporova o imenima domena

Nekoliko je faktora koji presudno utječu na sve veću količinu sporova o imenima domena. Prvi od njih je svakako činjenica da imena domena mogu biti tržišno veoma vrijedni resursi. S tehničke strane gledano, sva imena domena su jednako pogodna za korištenje, međutim, u ekonomskom pogledu situacija je potpuno drugačija. Kvalitetno ime domene je ono koje je jednostavno, lako pamtljivo i koje će korisnik i bez nekoga posebnog truda povezati s onim što predstavlja. Takvo ime domene je jedan od ključnih elemenata svake uspješne prezentacije na internetu. Njegova vrijednost je u direktnoj korelaciji s tržišnim potencijalom naziva koji je u ime domene inkorporiran. Ovu činjenicu možda i najbolje potvrđuju iznimno visoki iznosi za koje su pojedina imena domena prodana, primjerice 7,5 milijuna dolara za *business.com* i isto toliko za *diamond.com*, ili rekordnih 12 milijuna dolara za *sex.com*.¹⁶ U isto vrijeme cijena registracije imena domene unutar *.com* vršne domene je oko 10 dolara godišnje. Razlika između iznimno niskih troškova registracije imena domena i potencijalno velike vrijednosti koju neka od njih kasnije mogu imati motivira mnoge osobe da pokušaju ostvariti zaradu registracijom i kasnijom preprodajom imena domena.

Sljedeći faktor koji stimulira pojavu sporova o imenima domena je nemogućnost da se pravni odnosi koji postoje izvan interneta uvijek na odgovarajući način preslikaju unutar interneta. Naime, u ime domene se može unijeti bilo kakav tekst, dok god su zadovoljeni određeni tehnički uvjeti. Utvrdili smo ranije da je kvalitetno ime domene ono koje će korisnik interneta relativno jednostavno povezati s onime što se na određenoj web-stranici predstavlja. Najlogičniji izbor pri tome je ono ime odnosno naziv kojim se određeni subjekt predstavlja i izvan interneta, povezano s prepoznatljivom vršnom domenom. Primjer za ovo može biti ime fizičke osobe (*bruce springsteen.com*, *juliaroberts.com*), naziv neke ustanove ili organizacije (*wipo.org*, *dziv.hr*), razni znakovi za raspoznavanje na tržištu,

¹⁶ http://www.forbes.com/entrepreneurs/2007/06/28/google-news-corp-ent-tech-cx_ll_0629webaddresses.html [11.06.2008.]

primjerice robni ili uslužni žig (*vegeta.com*, *mcdonalds.com*, *croatiaairlines.com*) ili naziv društva (*cocacola.com*, *konzum.hr*). Pravo, kao sustav koji regulira postojanje i korištenje spomenutih imena odnosno znakova, u načelu dopušta mogućnost da dva ili više subjekata koristi isto ime (znak). Primjerice, dva trgovačka društva mogu pod određenim uvjetima koristiti istu tvrtku (npr. *Teleconsult*) ili neki svoj proizvod, odnosno uslugu označavati istim žigom. Razlog tomu je što su prava iz tvrtke i žiga uglavnom ograničena (teritorijalno, s obzirom na vrstu proizvoda ili usluge i sl.). U okviru DNS-a situacija je drugačija - samo jedan subjekt može koristiti ime domene *teleconsult.com*, budući da je jedan od osnovnih zahtjeva u pogledu imena domena njihova jedinstvenost. Posljedica tehničkog zahtjeva za jedinstvenošću zapisa unutar sustava imena domena je da samo jedan subjekt može koristiti određeno ime domene, usprkos činjenici da i neke druge osobe mogu polagati pravo na ime ili znak koji je inkorporiran u to ime domene. Činjenica da je broj odgovarajućih imena domena manji od broja njihovih potencijalnih korisnika očito navodi na zaključak da su sporovi o tim rijetkim internetskim resursima na neki način neizbježni.

Zadnji, i vjerojatno ključan faktor zbog kojega se javlja najveći broj sporova tiče se načina na koji je uređeno (ili bolje rečeno neuređeno) stjecanje imena domena unutar prostora generičkih vršnih domena. Naime, kod najvažnijih generičkih vršnih domena (*.com*, *.net*, *.org*) pri registraciji se ne provjerava ima li podnositelj zahtjeva pravo ili barem opravdani interes za korištenje traženog imena domene, nego se primjenjuje načelo "tko prvi - domena njegova" (*first come, first served*). Primjena načela *first come, first served* je razumljiva, jer bi bilo koji alternativni sustav, u kojem bi se kontroliralo pravo podnositelja zahtjeva u pogledu traženog imena domene, nužno konzumirao znatnu količinu vremena i sredstava, uz upitnu učinkovitost. Iako je primjena načela *first come, first served* ekonomski opravdana, ona dovodi do brojnih pravnih problema. Među njima je najznačajnija činjenica što pravilo *first come, first served* omogućuje tzv. zlonamjerne registracije od strane osoba koje nemaju nikakvo pravo ni opravdani interes za korištenje imena domena koje registriraju.

3.2. Tipovi spornih situacija oko imena domena

Sporne situacije oko prava na korištenje imena domena moguće je podijeliti u nekoliko kategorija.¹⁷ Osnovna podjela je ona koja se temelji na razlozima

¹⁷ Cf. Gole, Rebeca W., *Playing the Name Game: A Glimpse at the Future of the Internet Domain Name System*, 51 Fed. Comm. L.J. 403; Heller, Kevin J., *The Young Cybersquatter's Hand-*

nastanka spora. Tako je potrebno razlikovati one situacije kod kojih dvije strane imaju jednako pravo na korištenje određenog naziva (konkurirajuća prava) od aktivnosti kao što su *cybersquatting*, *typosquatting*, ometanje poslovanja konkurenata ili iskorištavanje tuđe tržišne reputacije, za koje je karakteristično postojanje zle vjere na strani osobe koja koristi sporno ime domene. Posebnu vrstu sporova predstavlja tzv. *Reverse Domain Name Hijacking*, pojava koja u osnovi predstavlja korištenje u zloj vjeri pravila za rješavanje sporova o imenima domena.

3.2.1. Konkurrirajuća prava

Utvdili smo prethodno da pravno prihvatljiva situacija u kojoj dva subjekta koriste isto ime ili naziv nije održiva unutar DNS-a, koji se, tehnički gledano, temelji na zahtjevu za jedinstvenošću imena domene. U isto vrijeme razumljiv je interes svih subjekata koji se na bilo koji način predstavljaju putem interneta da svoje za svoju "internetsku adresu" - ime domene - koriste ono ime, odnosno naziv kojim se i inače služe u svom poslovanju, povezano s nekom od prepoznatljivih vršnih domena, najčešće *.com*. Ovaj interes još je i veći ako su oni poslovni konkurenti - tada korištenjem kvalitetnijeg imena domene subjekt stječe i izravnu konkurentsku prednost.¹⁸ Budući da se registracijom imena domene isključuje sve ostale potencijalne legitimne korisnike od njegova korištenja, logično je očekivati da će u određenom broju slučajeva to rezultirati pravnim sporovima. Dobar primjer za ovu kategoriju sporova o imenima domena je tužba koju je pred sudom u SAD-u pokrenula *Nissan Motor Co.*, poznata kompanija koja se bavi proizvodnjom automobila, protiv *Nissan Computer Corporation* (manjeg društva koje se bavi prodajom računalne opreme

book: *A Comparative Analysis of the ICANN Dispute*, 2 Cardozo Online J. Confl. Resol. 2; Giftos, Melinda S., *Reinventing a Sensible View of Trademark Law in the Information Age*, 2 Chi.-Kent J. Intell. Prop. 2.

¹⁸ Naravno, moglo bi se tvrditi da subjekt koji ne može realizirati svoje pravo na korištenje određenog imena unutar vršne domene *.com* to može učiniti unutar neke druge generičke ili nacionalne vršne domene. Iako ovakvo shvaćanje nije bez osnove, u praksi često postoje ograničenja takve mogućnosti. Primjerice, čest je slučaj da neka osoba registrira sve raspoložive domene koje joj se čine pogodnima. To je moguće zbog načela *first come, first served* pri registraciji imena domena i činjenice da troškovi registracije najpopularnijih generičkih vršnih domena nisu visoki.

i pružanjem s time povezanih usluga).¹⁹ Sporno ime domene je bilo *nissan.com*, a obje strane u sporu su bile nositelji žiga *Nissan* (za različite proizvode odnosno usluge).

Sporovi koji proizlaze iz konkurirajućih prava razmjerno su rijetki. U pravilu, ako ne postoje određene okolnosti koje bi jednom subjektu davale neku (utuživu) prednost, pri korištenju istog imena prevladat će načelo *first come - first served*.

3.2.2. Različiti oblici registracija u zloj vjeri

3.2.2.1 Cybersquatting

Visoke razlike između cijena koje se plaćaju na ime registracije imena domena i iznosa za koje se neka imena domena prodaju navode brojne osobe da registriraju imena domena s ciljem da ih kasnije preprodaju uz dobit. Ovakvo ponašanje nije zabranjeno sve dok se registracijom i korištenjem imena domene ne vrijeđa nečije pravo na ime, tvrtku, žig ili neki drugi zaštićeni naziv odnosno znak. Ako do toga pak dođe, osobe čije je pravo povrijeđeno mogu pokrenuti postupak koji ima za cilj zaštitu povrijeđenog dobra. Potencijal zarade koji se krije u trgovanju imenima domena je međutim doveo do toga da određeni pojedinci svjesno registriraju imena domena koja inkorporiraju manje ili više poznata imena ili znakove, na čije korištenje nemaju pravo. Razni oblici ovakvog ponašanja postali su poznati pod nazivom *cybersquatting* i predstavljaju najčešći uzrok sporova o imenima domena.

U pravnoj teoriji ne postoji jedinstvena definicija *cybersquattinga*.²⁰ Razlike međutim nisu nepremostive i zapravo se kreću oko toga koja pravna dobra mogu biti povrijeđena *cyberquattingom*. Neki autori drže da su to samo žigovi,

¹⁹ Sharrock, Lisa M., *The Future of Domain Name Dispute Resolution: Crafting Practical International Legal Solutions From Within the UDRP Framework*, 51 Duke L.J. 817, § 1(A). V. i http://www.lctjournal.washington.edu/Vol2/a002Rozsnyai.html#_Toc111628768 [18.06.2008.]

²⁰ Cf. Dragičević, D., *Novi izazovi kibernetičkog kriminala*, Hrvatska pravna revija, 7 - 8 /2005., str. 163., F. Wang, *Domain names management and legal protection*, *International Journal of Information Management*, 26 (2006), 116 - 127; Lipton, J.D., *Beyond Cybersquatting: Taking Domain Name Disputes Past Trademark Policy*, 40(2005)

dok drugi ovdje ubrajaju i druge zaštićene znakove odnosno imena.²¹ U ovom radu se polazi od šireg shvaćanja *cybersquattinga*, koji možemo definirati kao pojavu registriranja imena domene koje sadrži neki zaštićeni znak (ime), od strane osobe koja nema pravo niti opravdani interes za njegovo korištenje, a s namjerom da raspolaganjem takvim znakom (imenom) domene ostvari određenu imovinsku korist. Najčešće se tako registrirano ime domene pokušava prenijeti, za naknadu u iznosu koji premašuje iznos plaćen pri registraciji, osobi koja bi bila njegov legitimni korisnik ili nekoj trećoj osobi.

Usvojivši *Anticybersquatting Consumer Protection Act* 1999. godine, Kongres SAD-a je postao prvi zakonodavac koji je donio poseban propis usmjeren na suzbijanje *cybersquattinga*. Na međunarodnom planu najveću važnost u otklanjanju štetnih posljedica *cybersquattinga* ima *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*. Navedena pravila danas predstavljaju vjerojatno najpogodniji mehanizam kojim oštećene osobe mogu preuzeti ime domene koje je registrirao neki *cybersquatter*.

3.2.2.2. Typosquatting

Uz *cybersquatting* se razvila još jedna zanimljiva pojava zloupotreba pri registraciji imena domena - tzv. *typosquatting*. U ovom slučaju registrira se ime domene koje sadrži neki zaštićeni naziv ili ime namjerno napisano s greškom, najčešće onom koju korisnici interneta nesvjesno ili iz neznanja znaju napra-

²¹ Osnovni razlog za stav prema kojem se *cybersquatting* odnosi na povredu žigova je u tome što su prvi propisi koji su se odnosili na ovu pojavu - *Anticybersquatting Consumer Protection Act*, NSI-jeva pravila (vidi *infra* 4.1.) i UDRP-pravila štitili samo žigove. Noviji razvoj prava pokazuje tendenciju prema širenju ovog shvaćanja. Primjerice, u primjeni UDRP-pravila njihovo ograničenje prema kojem se primjenjuju samo u slučaju kada je povrijeđeno pravo žig je djelomično (i posredno) napušteno, tako da je danas u postupku po UDRP-u moguće štititi i neka druga pravna dobra. Osim toga, sve se češće traži da se UDRP-pravila modificiraju na način da uključe i osobna imena odnosno neke druge distinktivne znakove za raspoznavanje na tržištu u krug dobara za koja se može dobiti zaštitu. Šira formulacija se koristi i u pravilima za rješavanje sporova o poddomenama unutar .hr vršne domene, čl. 1. st. 2., gdje se kao zaštićeno dobro navodi "ime na koje treća osoba ima pravo", a žigovi se spominju samo kao primjer.

viti prilikom tipkanja. Primjerice *ayhoo.com*²² umjesto *yahoo.com*, ili *ruters.com*²³ umjesto *reuters.com*. I u slučaju *typosquattinga* osoba koja registrira ime domene također pokušava profitirati iskorištavajući neki zaštićeni naziv ili ime da bi privukla korisnike interneta na svoje web-odredište. Čini to polazeći od pretpostavke da će bar neki od ogromnog broja ljudi koji svakodnevno u svoje internetske preglednike utipkavaju npr. *reuters.com*, slučajno ili iz neznanja napisati *ruters.com*. U postupcima koji se vode po *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, *typosquatting* se u najvećem broju slučajeva tretira jednako kao i *cybersquatting*.²⁴

3.2.2.3. Ometanje poslovanja konkurenata na tržištu

Ovo je još jedan od tipova sporova koji se temelji na zloj vjeri osobe koja registrira ime domene. Cilj takve registracije je da se nanese šteta konkurentu na tržištu ili da se ostvari korist iskorištavanjem njegovih zaštićenih znakova ili imena.²⁵ Šteta se najčešće nanosi tako da se zauzme ime domene koje sadrži konkurentovu tvrtku, žig ili neki drugi znak, i na taj način ga se spriječi u korištenju odgovarajućeg imena domene.²⁶ Moguće je i da se promet po imenu domene preusmjeri na neko treće web-odredište, čiji sadržaj šteti konkurentovoj reputaciji na tržištu. Osim nanošenja štete konkurentu registracijom imena domene u pogledu kojega on ima interes, moguće je ostvariti i izravnu vlastitu korist. Ovo se čini tako da se promet po imenu domene koje sadrži konkurentove zaštićene znakove ili imena preusmjeri na vlastito web-odredište (i na taj način privuče potrošače koji traže konkurentne proizvode ili usluge). Dobar primjer za takvo tržišno ponašanje je spor u kojem je *amazon.com*, globalno poznata online trgovina multimedijalnom građom, tužila grčko trgovačko društvo koje je registriralo ime domene *amazon.gr* i koristilo ga za istu poslovnu aktivnost kojom se bavi *amazon.com*. Sud je utvrdio da je tužitelj očito namjeravao isko-

²² V. odluku u predmetu WIPO D2000 - 0587. Odluke po UDRP-u koje su donesene pred centrom za arbitražu i mirenje Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) dostupne su na <http://www.wipo.int>

²³ V. odluku u predmetu WIPO D2000 - 0441.

²⁴ Više o ovome *infra* 4.5.1.

²⁵ Giftos, Melinda S., *Reinventing a Sensible View of Trademark Law in the Information Age*, 2 Chi.-Kent J. Intell. Prop. 2., § III.B.

²⁶ *Ibid.*

ristiti tržišni potencijal znaka *amazon* kako bi dodatno privukao potrošače na svoju web-stranicu.²⁷

3.2.2.4. Iskorištavanje tuđe tržišne reputacije

U ovakvim situacijama registrira se ime domene koje sadrži tvrtku ili žig koji su u pravilu dobro poznati na tržištu, kako bi se na web-odredište privukle osobe koje pretražuju internet u potrazi za proizvodima ili uslugama povezanima s tom tvrtkom odnosno žigom. Iako osoba koja registrira ime domene nije konkurent korisnika tvrtke ili žiga, ona svejedno ostvaruje određenu korist iskorištavanjem tuđe tržišne reputacije, pri čemu legitimnog korisnika imena domene ometa u njegovim poslovnim aktivnostima.

3.2.3. Reverse Domain Name Hijacking

Reverse Domain Name Hijacking je pojava suprotna *cybersquattingu*. Naime, pravni mehanizmi kojima se nastoje otkloniti posljedice *cybersquattinga* često korisnicima imena domena nameću neproporcionalne terete dokazivanja u odnosu na nositelje žigova, zbog čega ovi potonji mogu biti u boljoj procesnoj situaciji. Ta prednost, povezana s relativno zanemarivim troškovima postupaka, omogućava da osobe koje su zakasnile s registracijom imena domene isto pokušaju dobiti koristeći se postupkom predviđenim za slučaj *cybersquattinga*.

3.3. Pravni mehanizmi za rješavanje sporova o imenima domena

Sporovi o imenima domena u svakom su slučaju podložni rješavanju u odgovarajućem sudskom postupku. Pravna osnova za ovakav postupak može biti različita (povreda žiga, tvrtke, pravila tržišnog natjecanja itd.), ovisno o tome pravo koje države je mjerodavno i koje mogućnosti za podizanje tužbe ono nudi. Međutim, u sudskom postupku oštećene osobe često ne uspijevaju na odgovarajući način zaštititi svoja prava. Razlozi tomu su najčešće sljedeći: (i) stranke u sporu često su iz različitih država što znači da nužno dolazi do

²⁷ Georgiades, G., *The protection of distinctive signs in the Internet - Domain names*, str. 1. <http://www.georgiades.com/publications/georgiades2.html> [02.12.2008].

problema međunarodnog elementa (tj. pitanja međunarodne nadležnosti, mjerodavnog prava, priznanja i izvršenja sudske odluke) i (ii) sudski postupci znaju biti veoma dugotrajni i povezani s visokim troškovima.

Osim sudskog postupka stranke uvijek mogu pribjeći nekom alternativnom načinu rješavanja spora, kao npr. arbitraži. Međutim, da bi se takav postupak pokrenuo, potrebna je suglasnost obje stranke. Ranije smo utvrdili da najveći broj spornih situacija vezanih uz imena internetskih domena predstavljaju slučajevi *cybersquattinga*, ili neko s njim izjednačeno ponašanje. Polazeći od profila i namjere osoba koje se bave takvim aktivnostima, jasno je da one nisu zainteresirane za raspravljanje o pravu na ime domene, pa samim time ni za mogućnost da se dobrovoljno podvrgnu nekom alternativnom načinu rješavanja spora. U drugim spornim situacijama (isključujući *cybersquatting* i njemu slične pojave) je vjerojatnija mogućnost da se stranke odluče na arbitražni postupak kako bi riješile svoj spor. U tom slučaju, pravnu osnovu za izvršenje odluke nalazimo u *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*, pravilima na koje se poziva svaki ugovor o registraciji poddomene unutar neke od javno dostupnih generičkih vršnih domena. Prema § 3(b) tih pravila Voditelj registra će suspendirati ili prenijeti na drugu osobu ime domene ako primi takav nalog od arbitraže ili suda (odgovarajuće nadležnosti). Kada je riječ o nacionalnim vršnim domenama, primjenjuju se odgovarajući nacionalni propisi te se i odluka implementira u skladu s njima.

Zbog prethodno opisanih problema javila se potreba za mehanizmom rješavanja sporova nastalih zbog aktivnosti *cybersquattera*, a koji bi karakterizirali brz postupak, jasna i međunarodno ujednačena pravila na temelju kojih se donosi odluka te niski troškovi. To je postignuto uvođenjem određenih *sui generis* pravnih mehanizama, na međunarodnoj i nacionalnoj razini. Što se tiče *gTLD-a*, ovakav postupak predviđen je u *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*. Po uzoru na ova pravila brojni voditelji registara nacionalnih vršnih domena donosili su slična pravila za sporove oko poddomena unutar tih *ccTLD-a*. U sljedećem dijelu rada bavimo se upravo ovim pravilima i njihovom primjenom u praksi.

4. UNIFORM DOMAIN NAME DISPUTE RESOLUTION POLICY

4.1. NSI-jeva pravila kao prethodnica UDRP-a

U drugoj polovici devedesetih godina prošlog stoljeća dolazi do naglog porasta broja sporova o imenima domena kao posljedice *cybersquattinga*. Značajan

dio njih bio je povezan uz SAD, bilo da je neka od stranaka u sporu tamo imala prebivalište (sjedište) ili zbog činjenice da su voditelji registra imali sjedište u SAD-u. Nositelji žigova, koji su smatrali da im je treća osoba registracijom određenog imena domene povrijedila neko od prava koja proizlaze iz žiga imali su na raspolaganju dvije mogućnosti: da u sudskom postupku traže zaštitu po propisima žigovnog prava SAD-a ili da pokrenu postupak koji je za slučaj spora predvidio *Network Solutions Inc.* (dalje: NSI). NSI je trgovačko društvo koje je od 1991. godine, na temelju ugovora s *National Science Foundation*²⁸ imalo monopol na registriranje poddomena unutar otvorenih generičkih vršnih domena.²⁹ Godine 1995. NSI donosi pravila o rješavanju sporova o imenima domena (dalje: NSI-jeva pravila³⁰) na koja se poziva svaki budući ugovor o registraciji.

NSI-jeva pravila su predviđala različita rješenja ovisno o tome koje pravno dobro je povrijeđeno registracijom imena domene. U slučaju da su povrijeđena prava koja proizlaze iz žiga, pravila su predviđala razmjerno jednostavan mehanizam za rješavanje sporova. Naprotiv, ako je registracijom imena domene bilo povrijeđeno neko drugo pravo (npr. koje proizlazi iz zaštite tvrtke), NSI-jeva pravila su upućivala stranke da spor riješe pred nadležnim sudom SAD-a ili putem arbitraže. Tako su NSI-jeva pravila za slučaj povrede žiga propisivala sljedeće: osoba koja je smatrala da je registracijom imena domene povrijeđen njen žig mogla je uputiti prigovor NSI-ju protiv takve registracije. Pri tome je trebalo pokazati samo da je žig identičan spornom imenu domene. U slučaju da je to bilo ispunjeno, NSI bi dao korisniku imena domene rok od trideset dana tijekom kojega je ovaj mogao dokazati da on ima pravo na isti takav žig. Ako u tome ne bi uspio, ime domene bi bilo stavljeno "na čekanje",³¹ a stranke upućene da svoj spor riješe sudskim putem ili na neki drugi način.³²

Ovakvo rješenje NSI-jevih pravila podjednako su kritizirali nositelji žigova kao i korisnici imena domena. Nositelji žigova su prigovarali da NSI-jeva pravila ne rješavaju spor u potpunosti. Naime, nositelj žiga je u svakom slučaju morao pokrenuti sudski postupak da bi preuzeo sporno ime domene, a ne samo

²⁸ Ovdje nećemo detaljnije razmatrati pravni položaj *National Science Foundation* - dovoljno je znati da se radi o tijelu koje je pod kontrolom Vlade SAD-a.

²⁹ Blackman, Keith, *The Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy: A Cheaper Way To Hijack Domain Names and Suppress Critics*, Harvard Journal of Law & Technology, 15(2001.), str. 221.

³⁰ Pravila su dostupna na <http://www.lectlaw.com/files/inp08.htm> [02.12.2008.]

³¹ *On hold*, što znači da je ni jedna strana ne bi mogla koristiti dok se spor ne riješi.

³² Blackman, *op. cit.* (bilj. 29), str. 222.

postigao da isto bude stavljeno “na čekanje”. Osim toga, pravila su zahtijevala potpunu identičnost žiga i spornog imena domene što je izazivalo nezadovoljstvo nositelja žiga koji su ovakvu formulaciju držali preuskom. Oštećenima su se našle i osobe koje su imale prava iz tzv. neregistriranih žigova jer su NSI-jeva pravila izričito zahtijevala da žig bude registriran. S druge strane, korisnici imena domena smatrali su da NSI-jeva pravila nositeljima žigova pružaju veću zaštitu od one koja im je namijenjena odgovarajućim pravilima žigovnog prava i koju bi shodno tome mogli dobiti pred sudom. Ovo je proizlazilo iz toga što je jedina moguća obrana protiv zahtjeva nositelja žiga bila dokaz da korisnik imena domene posjeduje identičan žig. Žigovno pravo, međutim, dopušta da se pod određenim uvjetima žig koristi i bez dopuštenja njegova nositelja. NSI-jeva pravila očito su ignorirala mogućnost legitimnog korištenja imena domene bez posjedovanja identičnog žiga. NSI-jeva pravila su nekoliko puta mijenjana. Tako je primjerice njihova peta verzija omogućavala nositeljima žigova da zahtijevaju transfer spornog imena domene (umjesto da se, kao do tada, ono stavi “na čekanje”).

Međutim, ni nakon izmjena nezadovoljstvo NSI-jevim pravilima nije bilo mnogo manje. U isto vrijeme javljala se potreba i za širim reformama u okviru DNS-a. Godine 1998. *National Telecommunications and Information Administration*, uprava u sklopu Ministarstva trgovine SAD-a objavila je tzv. *White paper*-dokument u kojem su dane preporuke za unaprjeđenje upravljanja DNS-om. Jedna od njih odnosila se i na pitanje sporova o imenima internetskih domena, te je zatraženo od Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (WIPO) da istraži ovo pitanje i dade odgovarajuće preporuke. WIPO je predložio donošenje novih pravila koja bi se primjenjivala u slučaju spora oko nekog imena domene. Godine 1999. odlukom Ministarstva trgovine SAD-a upravljanje DNS-om je preneseno na ICANN. Nakon nekoliko mjeseci daljnjih konzultacija sa zainteresiranim skupinama i uz određene izmjene ICANN je prihvatio prijedlog pravila koje je sastavio WIPO te donio *Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*.

4.2. Općenito o UDRP-u

*Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*³³ sadrži materijalna pravila koja se primjenjuju na sporove o imenima domena (dalje: UDRP-pravila). U

³³ <http://www.icann.org/udrp/udrp-policy-24oct99.htm> [02.12.2008.].

pogledu postupka u kojem će se spor rješavati UDRP-pravila se pozivaju na posebna pravila - *Rules for Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy*³⁴ (dalje: UDRP-pravila postupka). UDRP-pravila i UDRP-pravila postupka su međusobno usko vezana i tvore sadržajnu cjelinu, zbog čega ih je često potrebno analizirati zajedno, pa se u tom slučaju dalje u radu označavaju samo kao UDRP. Osim UDRP-pravila i UDRP-pravila postupka svaka ustanova nadležna za organizaciju postupka ovlaštena je donijeti dodatna pravila kojima se pobliže uređuju određena postupovna pitanja (visina troškova postupka, ograničenja u pogledu dužine podnesaka, način komunikacije vijeća koje odlučuje u sporu i stranaka i sl.).³⁵ Takva dodatna pravila moraju biti u skladu s UDRP-pravilima i UDRP-pravilima postupka.³⁶

Pomoću UDRP-a rješavaju se određeni sporovi o registraciji i korištenju imena internetskih domena. Mjerodavnost UDRP-a ne proizlazi iz legislativne ovlasti neke nacionalne ili međunarodne vlasti, nego iz faktične (tehničke) kontrole koju ICANN ima nad sustavom internetskih domena. Ranije je rečeno da ICANN odlučuje o uvođenju svake nove generičke vršne domene te odabire Voditelja registra i Voditelje registracije za tu vršnu domenu. Navedene ovlasti pak omogućavaju ICANN-u da zahtijeva od svih Voditelja registracije da u ugovore o registraciji imena domena koje sklapaju s krajnjim korisnicima uvrste klauzulu o rješavanju sporova putem UDRP-a. Obveza uvrštenja te klauzule u ugovore s krajnjim korisnicima neizostavan je sastojak ugovora kojim ICANN pojedine Voditelje registracije ovlašćuje za obavljanje te funkcije. Na opisani način je postignuto da se svaki registracijski ugovor unutar neke od generičkih vršnih domena poziva na UDRP i čini ih svojim sastavnim dijelom. Drugim riječima, nije moguće registrirati ime domene unutar navedenih vršnih domena, a da se pritom ne prihvati i UDRP. Registracijom prihvaćena UDRP-pravila zahtijevaju od korisnika imena domene da se upusti u propisani postupak rješavanja spora u slučaju da neka treća osoba protiv njega podigne tužbu.

UDRP-pravila i UDRP-pravila postupka uspostavljaju specifičan, privatnopravni mehanizam za rješavanje sporova o imenima domena. Postupak po UDRP-u ima obilježja privatnoga jer je zasnovan nizom ugovora koje između sebe sklapaju osobe koje su subjekti privatnog prava (ICANN - Voditelji registracije - korisnici imena domena). Postavlja se pitanje je li implementacija

³⁴ <http://www.icann.org/udrp/udrp-rules-24oct99.htm> [02.12.2008.].

³⁵ UDRP-pravila postupka, § 1.

³⁶ *Ibid.*

mehanizma za rješavanje sporova s tako širokim poljem primjene (vidi *infra* 4.3.) putem ugovora najbolje rješenje. Jedan od ozbiljnijih prigovora u ovom kontekstu tiče se jezika UDRP-a. Prethodno je objašnjeno kako UDRP-pravila predstavljaju dodatak ugovoru o registraciji imena domene. Jedina mjerodavna verzija tih pravila je ona na engleskom jeziku, neovisno o tome na kojem je jeziku sastavljen ugovor o registraciji imena domene. Budući da nije moguće registrirati ime domene, a da se pritom ne prihvate i UDRP-pravila, može se zaključiti da se od korisnika imena domene traži da pristane na ugovorne odredbe (UDRP-pravila) koje on ne mora nužno razumjeti. Prema nekim autorima ova činjenica može UDRP-pravila, u određenim pravnim porecima, činiti ništavima.³⁷ Koliko je poznato, do sada nije bilo pokušaja pobijanja valjanosti UDRP-pravila s obzirom na ovu okolnost. Razlog tome se može tražiti i u odredbi § 4(k) UDRP-pravila, koja otvara veoma jednostavnu mogućnost stavljanja izvan snage odluke donesene u postupku (vidi *infra* 4.4.9.). Međutim, i bez te činjenice trebalo je voditi računa da je osobi koja registrira ime domene dostupna verzija UDRP-pravila na jeziku ugovora o registraciji, ako ni zbog čega drugog onda zbog povjerenja u čitav mehanizam UDRP-a. Osim prethodno opisanih problema s jezikom UDRP-pravila, nije osnovano prigovarati načinu njihove implementacije. Naime, sve dok se ne pronade i usvoji neki primjeniji međunarodnopravni režim upravljanja sustavom imena internetskih domena, nije moguće mehanizam za rješavanje sporova o njima implementirati nekom drugom, pravno elegantnijom metodom od ove koja je upotrijebljena.

4.3. Polje primjene UDRP-a

4.3.1. S obzirom na (virtualni) prostor unutar kojega se nalazi ime domene

“Prostorno” gledajući UDRP se obvezno primjenjuje unutar svih generičkih vršnih domena, bez obzira na državnu pripadnost tužitelja ili tuženika.³⁸ Kod nekih gTLD-a pored UDRP-a primjenjuju se i dodatna pravila koja uređuju podobnost pojedinih korisnika za registraciju poddomene, ili neke druge sporne

³⁷ Hestermeyer, Holger P., *The Invalidity of ICANN's UDRP Under National Law*, 3 Minn. Intell. Prop. Rev. 1(2002).

³⁸ Osim onih vršnih domena kod kojih nije uopće moguće slobodno registrirati poddomenu: *.mil*, *.edu*, *.gov*, *.int*.

situacije koje nisu obuhvaćene UDRP-pravilima.³⁹ Osim kod generičkih, UDRP se primjenjuje i unutar onih nacionalnih vršnih domena čiji ih Voditelji registra dobrovoljno usvoje kao mehanizam rješavanja sporova (umjesto da donose vlastita pravila).⁴⁰

4.3.2. S obzirom na vrijeme kada je sporno ime domene registrirano

UDRP-pravila i UDRP-pravila postupka odobrena su od ICANN-a 24. listopada 1999. godine, a prve tužbe primaju se od 1. prosinca iste godine.⁴¹ U praksi se međutim UDRP primjenjuje neovisno o tome kada je registrirano sporno ime domene. Ovo pitanje bilo je predmetom odlučivanja u nekoliko prvih slučajeva koji su se vodili primjenom UDRP-a.⁴² U svima njima odlučeno je da se pravila mogu primijeniti i na situacije kada je ime domene registrirano prije stupanja UDRP-a na snagu. Pravna osnova za to pronađena je u pravilima koja su postojala prije stupanja na snagu UDRP-a, a koja su propisivala da Voditelj registracije može samostalno i u svakom trenutku postojeća pravila zamijeniti drugima. Ako bi korisnik imena domene nova pravila, ili neku njihovu odredbu smatrao neprihvatljivima, mogao je samo zatražiti brisanje imena domene iz registra. U slučaju da to ne bi učinio, njegovo nastavljanje s korištenjem imena domene smatralo se pristankom na novodonesena pravila. Na ovaj način postignuto je da se UDRP primjenjuje i na sva imena domena koja su postojala u trenutku njihova stupanja na snagu.⁴³

³⁹ Takvapravilapostojaze.aero,.asia,.biz,.cat,.coop,.info,.jobs,.mobi,.museum,.name,.pro,.tel,.travel. V <http://www.wipo.int/amc/en/domains/gtld/index.html> [14.10.2008.].

⁴⁰ Za popis ccTLD-a na koje se primjenjuje UDRP v. <http://www.wipo.int/amc/en/domains/cctld/index.html#1> [14.10.2008.].

⁴¹ Za kronologiju implementacije UDRP-a v. <http://www.icann.org/udrp/udrp-schedule.htm> [02.12.2008.].

⁴² V WIPO D99-0001, D00-0001, D2000-0213.

⁴³ Tako primjerice u predmetu WIPO D2000-0017: *“By virtue of its contract with NSI in 1997, Respondent agreed to be bound by NSI’s then-current domain name dispute policy, and any changes made to that policy made by NSI in the future. Respondent assented to changes in that policy by maintaining its domain name registration with NSI, even after NSI’s adoption of the UDRP Policy.”* Isto i u predmetu WIPO D2000-0272: *“Effective January 1, 2000 NSI adopted the Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, adopted by the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (“ICANN”) on August 26, 1999 (the “Policy”). There is no evidence that the Respondents ever requested that the domain name at issue be deleted from the domain name database. Accordingly, the Respondent is bound by the provisions of Policy.”*

4.3.3. S obzirom na prirodu spora o imenu domene

Primjena UDRP-a ograničena je i s obzirom na prirodu spora o imenu domene. Iz pripremnih materijala na temelju kojih se usuglašavao tekst ovih pravila očito proizlazi da su tvorci zamislili UDRP kao pravno sredstvo prilično ograničene namjene i dosega. Tako iz završnog izvještaja koji je WIPO podnio ICANN-u 30. travnja 1999.⁴⁴ (dalje: WIPO-ov izvještaj) saznajemo da je osnovna namjera pri izradi UDRP-a stvaranje efikasnoga pravnog sredstva za slučajeve *cybersquattinga*.⁴⁵ Zbog nemogućnosti da se precizno odredi točan sadržaj ovog pojma, predložena je formulacija prema kojoj bi se UDRP odnosio na slučajeve "registracije u zloj vjeri, odnosno zloupotrebe imena domene kako bi se povrijedila prava imatelja žiga".⁴⁶ Ovako usko definirano polje primjene objašnjava se time da su zloupotrebe u najvećem broju slučajeva vezane uz povredu žiga, odnosno činjenicom da je pravo u pogledu ostalih distinktivnih znakova ili osobnih imena znatno manje ujednačeno na međunarodnoj razini u odnosu na žigove.⁴⁷ U pripremnim materijalima koji su slijedili nakon WIPO-ova izvještaja nije se bitnije mijenjalo stajalište o potrebi definiranja uskog polja primjene budućih pravila. Tako se i u posljednjem dokumentu koji prethodi objavi UDRP-a, ICANN-ovom Drugom izvještaju o implementaciji UDRP-a od 24. listopada 1999., predložena pravila opisuju kao obvezatni mehanizam rješavanja samo manjeg broja točno određenih vrsta sporova.⁴⁸ Predloženo je da svi sporovi, osim onih koji proizlaze iz registriranja imena domena u zloj vjeri s ciljem da se stekne imovinska korist korištenjem tuđeg žiga,⁴⁹ budu i dalje prepušteni na rješavanje sudovima (ili putem arbitraže, ako se stranke o tome sporazume).⁵⁰ Dakle, svi oni sporovi koji se tiču sukobljenih legitimnih

⁴⁴ WIPO Final Report to ICANN in April 1999, dostupno na <http://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/report-final1.pdf> [02.12.2008.].

⁴⁵ *Ibid.*, str. 8.

⁴⁶ *Ibid.*, § 170.

⁴⁷ *Ibid.*, § 167.

⁴⁸ Second Staff Report on Implementation Documents for the Uniform Dispute Resolution Policy, dostupno na <http://www.icann.org/en/udrp/udrp-second-staff-report-24oct99.htm> [03.12.2008], § 4.1(c)

⁴⁹ Izvorno "abusive registrations" made with bad-faith intent to profit commercially from others' trademarks.

⁵⁰ *Op. cit.* (bilj. 48)

prava ili interesa ne bi bili u dosegu UDRP-a.⁵¹ Opisano rješenje je prihvaćeno i uneseno u UDRP-pravila.

Registracija u zloj vjeri, odnosno zloupotreba imena domene na štetu prava nositelja žiga prema UDRP-pravilima postoji ako su kumulativno ispunjene tri pretpostavke:⁵²

1. da je ime domene identično ili zbunjujuće slično robnom ili uslužnom žigu na koji tužitelj polaže prava,
2. da sadašnji korisnik nema pravo ili legitimni interes u pogledu imena domene,
3. da je ime domene registrirano i koristi se u zloj vjeri.

Ove tri okolnosti ujedno predstavljaju središnji dio UDRP-pravila jer definiraju uvjete pod kojima će se sporno ime domene transferirati tužitelju. Sve ostale sporne situacije, dakle one u kojima tužitelj svoj zahtjev ne bazira na tri navedena elementa, ne mogu biti predmetom postupka po UDRP-u nego se moraju rješavati na neki drugi način (u pravilu u sudskom postupku). UDRP dakle nije pravno sredstvo koje bi bilo univerzalno primjenjivo za sve vrste sporova koji se tiču imena domena. UDRP ima točno određenu svrhu - da omogući brzu, efikasnu i razmjerno jeftinu zaštitu žigova povrijeđenih *cyber-squattingom*. Ograničena svrha UDRP-a najbolje objašnjava specifična pravna rješenja sadržana u ovim pravilima (primjerice ona koja se odnose na rokove za pojedine procesne radnje, odabir osoba koje će rješavati u sporu, podjelu troškova postupka, snagu donesene odluke i sl.).

4.4. Osnovne značajke postupka koji se vodi po UDRP-u

4.4.1. Pravna narav postupka

Na početku izlaganja o UDRP-u bilo bi korisno najprije razriješiti pitanje pravne naravi postupka koji se po ovim pravilima vodi (dalje u tekstu: postupak po UDRP-u). Na temelju do sada iznesenog sadržaja moguće je UDRP opisati najkraće kao sustav pravila koja ustanovljuju privatni mehanizam za rješavanje sporova o imenima domena, zasnovan ugovorom između korisnika imena domene i Voditelja registracija, a u korist bilo koje treće osobe čije pravo može biti povrijeđeno registracijom i korištenjem imena domene.

⁵¹ *Op. cit.* (bilj 48)

⁵² UDRP-pravila, § 4(a).

U tekstu UDRP-a ovaj mehanizam se naziva “obvezni administrativni postupak” (*mandatory administrative proceeding*). Postupak po UDRP-u, međutim, nije obvezan na način da bi se spor o nekom imenu domene nužno morao rješavati primjenom UDRP-a. Kako je određeno u § 4(k) UDRP-pravila, UDRP ne sprječava ni korisnika imena domene niti osobu koja smatra da je registracijom tog imena domene povrijeđeno njeno pravo da pokrene sudski postupak prije započinjanja postupka po UDRP-u ili nakon njegova završetka (vidi *infra* 4.4.9.). Obvezatnost postupka se očituje samo u odnosu prema korisniku imena domene tako da se od njega traži da se uključi u postupak po UDRP-u u slučaju da treća osoba protiv njega podigne tužbu.⁵³

Iako UDRP-pravila govore o “obveznom administrativnom postupku”, većina znanstvene i stručne literature kvalificira postupak po UDRP-u kao arbitražni (spominju se tako “arbitraža po UDRP-u”, “arbitražna odluka” i sl.). Iz prije spomenutog WIPO-ovog izvještaja očito proizlazi da su tvorci ovih pravila, kada su odlučili koristiti termin “obvezni administrativni postupak”, imali u vidu njegovo razlikovanje od arbitraže i htjeli naglasiti tu razliku. U izvještaju se primjerice eksplicitno navode arbitraža i medijacija kao alternative za rješavanje spora na dobrovoljnoj osnovi, različite od predloženoga “obveznog administrativnog postupka”.⁵⁴ Neki autori smatraju da se kvalificiranjem postupka po UDRP-u kao “administrativnog” htjela izbjeći mogućnost da sam postupak i naročito dužnosti “arbitara” budu podložni kontroli po raznim nacionalnim propisima koji reguliraju arbitražu.⁵⁵ Ovakvo nešto nije pretjerano vjerojatno zato što između postupka po UDRP-u i onoga što uobičajeno smatramo arbitražom postoje značajne razlike, koje nam ne dozvoljavaju da postupak po UDRP-u okarakteriziramo kao arbitražni čak i kada bi nosio takvo ime. Ne ulazeći u detalje, dalje se samo sumarno navode najvažnije od tih razlika. Prije svega, arbitražni postupak temelji se na sporazumu stranaka (arbitražnom ugovoru ili klauzuli) da se sporno pitanje povjeri na rješavanje nepristranoj trećoj

⁵³ V. § 4 UDRP-pravila.

⁵⁴ Primjerice u § 151 izvještaja se navodi: “*Arbitration and mediation, each of which is described and discussed, have a role and should be considered as valuable procedures for the resolution of domain name disputes. However, for different reasons in respect of each procedure, it is recommended that neither should be a mandatory part of a dispute-resolution policy for registration authorities. Rather, they should be available for parties to choose on an optional basis, where they consider the circumstances of a dispute appropriate for the use of such procedures.*”

⁵⁵ Froomkin, Michael, ICANN’s “Uniform Dispute Resolution Policy” - Causes and (Partial) Cures, Brooklyn Law Review, 67:3/2002, str. 637.

strani. U slučaju postupka po UDRP-u stranke sporazuma (ugovora o registraciji imena domene koji se poziva na UDRP-pravila i čini ih svojim sastavnim dijelom) nisu tužitelj i tuženik iz budućeg postupka, nego Voditelj registracije i budući tuženik. Budući tužitelj ovlasti za tužbu ne crpi iz ugovora u kojemu je on stranka, nego iz činjenice što je takvu mogućnost Voditelj registracije ugovorio za neograničeni krug osoba. Osim toga, kako se arbitraža zasniva na sporazumu stranaka, tako je i izbor arbitražnog foruma također predmet tog sporazuma. Nasuprot tome, kod postupka po UDRP-u tužitelj samostalno bira ustanovu pri kojoj će se postupak voditi (vidi *infra* 4.4.4.).

Jedna od karakteristika arbitraže je dobrovoljnost u njenom izboru kao metode rješavanja spora.⁵⁶ Osoba koja namjerava registrirati ime domene unutar neke od vršnih domena gdje se primjenjuje UDRP, nužno mora pristati na sudjelovanje u postupku po UDRP-u u slučaju tužbe treće osobe. Autonomija budućeg korisnika imena domene je u potpunosti ograničena jer ni jedan Voditelj registracije ne nudi (niti zbog svoje obveze prema ICANN-u može ponuditi) sklapanje ugovora o registraciji imena domene koji ne bi sadržavao klauzulu o rješavanju sporova u postupku po UDRP-u.

Povezano s ovime, stranačka autonomija je prisutna i pri određivanju osnovnih elemenata arbitraže kao što su predmet postupka, izbor arbitara, izbor mjerodavnog prava, odabir pravila postupka.⁵⁷ Nasuprot ovome UDRP djeluje upravo suprotno - ovi elementi su veoma kruto određeni i stranke na njih mogu utjecati u jako maloj mjeri. O ovome više dalje u tekstu.

Sljedeća bitna karakteristika arbitraže očituje se u obvezujućem učinku donesene odluke.⁵⁸

UDRP-pravila pak u odredbi § 4(k) izričito navode da se odluka donesena u postupku neće izvršiti ako tuženik u roku od deset dana od dostave odluke pokrene sudski postupak protiv tužitelja iz postupka po UDRP-u.

Sve navedene činjenice, promatrane zajedno, razlog su zašto postupak po UDRP-u ne bi trebalo kvalificirati kao arbitražni. Zbog toga se u ovom radu koristi izvorna terminologija iz UDRP-a. Pritom je potrebno napomenuti da neki izrazi, poput *panelist*, nemaju odgovarajući prijevod u hrvatskom jeziku, pa ih se dalje upotrebljava u originalu.

⁵⁶ Triva, Siniša; Uzelac, Alan, *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb 2007, str. XXXVII.; Triva, Siniša; Dika, Mihajlo, *Gradansko procesno parnično pravo*, Zagreb, 2004., str. 851. i 852.

⁵⁷ *Ibid.* str. XXXVII - XXXVIII.

⁵⁸ *Ibid.*, str. XXXVII.

4.4.2. Stranke

U postupku koji se vodi po UDRP-u stranke su (i) osoba koja je u odgovarajućem registru⁵⁹ navedena kao korisnik spornog imena domene (tuženik) i (ii) bilo koja treća osoba koja pokrene postupak jer smatra da je registracijom spornog imena domene povrijeđen žig čiji je ona nositelj (tužitelj). U pravilima se izričito navodi da se ne primjenjuju na bilo kakav odnos između korisnika imena domene i osobe koja obavlja posao registracije.⁶⁰

4.4.3. Tijelo nadležno za rješavanje u postupku

Postupak po UDRP-u može se pokrenuti i voditi pred nekom od ustanova odobrenih od ICANN-a. To odobrenje trenutačno posjeduju sljedeće tri ustanove: *Center for Arbitration and Mediation* pri Svjetskoj organizaciji za intelektualno vlasništvo (WIPO centar), *National Arbitration Forum*⁶¹ (NAF) i *Asia Domain Name Dispute Resolution Centre (ADNDRC)*⁶² (svaka pojedinačno dalje u tekstu: UDRP-ustanova). Svaka od ovih ustanova ima javno objavljenu listu s određenim brojem stručnjaka koji se mogu birati za rješavanje u pojedinim sporovima (panelisti). Postupak se vodi pred panelistom pojedincem ili pred vijećem od tri člana (oba pojma dalje u tekstu: panel). U slučaju da je odabrano vijeće, ono odlučuje većinom glasova.

4.4.4. O problemu izbora UDRP-ustanove

Prva procesna radnja u postupku po UDRP-u je podnošenje tužbe. Tužitelj pri tome može birati bilo koju od navedenih UDRP-ustanova. UDRP predviđa dvije iznimke od pravila da će se postupak voditi pred ustanovom koju odabere tužitelj. Prema § 4(f) UDRP-pravila u slučaju više sporova (o

⁵⁹ Prethodno je rečeno da se za svaku vršnu domenu vodi registar u koji se zapisuju imena njenih poddomena i korisnici tih poddomena. Ti su podaci javno dostupni putem tzv. "WHOIS" servisa.

⁶⁰ UDRP-pravila postupka, § 1.

⁶¹ Arbitražna organizacija sa sjedištem u SAD-u [<http://domains.adrforum.com>].

⁶² Ovaj centar je zajednički osnovalo nekoliko azijskih organizacija za alternativno rješavanje sporova. Centar ima dva ureda, u Peking i Seulu [<http://www.adndrc.org>].

različitim imenima domena) između istih strana i tužitelj i tuženik mogu tražiti da se svi ti postupci spoje i dovrše pred panelom pred kojim je pokrenut prvi od tih postupaka. Primjena ove odredbe može dovesti do promjene odabrane UDRP-ustanove za neke od pokrenutih postupaka. Druga iznimka je predviđena UDRP-pravilima postupka. Naime, određena UDRP-ustanova može (primjerice zbog preopterećenosti) privremeno ograničiti prihvatanje novih tužbi, u kojem slučaju bi se tužitelj trebao obratiti drugoj ovlaštenoj ustanovi.⁶³ Koliko je poznato, do sada ni jedna UDRP-ustanova nije imala takvih problema. Okolnost da je izbor ustanove pred kojom će se postupak voditi prepušten isključivo tužitelju, u kombinaciji s odredbom UDRP-pravila postupka prema kojoj naknadu UDRP-ustanovi u pravilu plaća samo tužitelj⁶⁴, snažno je kritizirana u znanstvenoj i stručnoj literaturi budući da se smatra da se time potiče pojava *forum shoppinga* koja u konačnici čini upitnom nepristranost UDRP-ustanova. Naime, iako tužitelj može izbor UDRP-ustanove temeljiti na raznim okolnostima, logično je pretpostaviti da će prevladati kriterij ustanove pred kojom ima najviše izgleda za uspjeh. To će pak u pravilu biti ona ustanova kod koje su u prethodnim slučajevima tužitelji bolje prolazili. Budući da prihod UDRP-ustanova izravno ovisi o broju sporova koje tužitelji pred njima pokrenu, razumljiv je argument prema kojemu je UDRP-ustanovama poželjno da tužitelji uspijevaju u što većem broju slučajeva. Istraživanje provedeno 2002. godine pokazalo je da tužitelji uspijevaju u 80,6% slučajeva kod WIPO-ovog centra, 83,3% kod NAF-a, a samo 61,1% kod *eResolutiona*, ustanove koja je u međuvremenu prestala poslovati zbog nedovoljnog broja predmeta. U isto vrijeme pred WIPO-ovim centrom je riješeno 59,2% ukupnog broja slučajeva, pred NAF-om 34,5%, a pred *eResolutionom* samo 5,6%.⁶⁵ Iako pokazuju određenu

⁶³ UDRP-pravila postupka, § 3(a).

⁶⁴ V. *infra* 4.4.10. Naknadu UDRP-ustanovi plaća u cijelosti tužitelj, osim u slučajevima kada tuženik zahtijeva da u sporu odlučuje vijeće od tri člana umjesto panelista pojedinca. Samo u tom slučaju iznos naknade UDRP-ustanovi dijeli se između tužitelja i tuženika na jednake dijelove.

⁶⁵ Geist, Michael, *Fundamentally Fair.com? An Update on Bias Allegations and the ICANN UDRP* <http://aix1.uottawa.ca/~geist/fairupdate.pdf> [02.12.2008].

V. i Geist, Michael, *FAIR.COM?: An Examination Of the Allegations of Systemic Unfairness in the ICANN UDRP*, Brooklyn Journal of International Law 27(2002), te Efroni, Zohar, *The Anticybersquatting Consumer Protection Act and the Uniform Dispute Resolution Policy: New Opportunities For International Forum Shopping?*, The Columbia Journal of Law & the Arts 26(2003).

korelaciju između uspjeha tužitelja i broja tužbi koje su pokrenute pred navedenim ustanovama, ovakve se statistike ne mogu nekritički navoditi kao dokaz pristranosti UDRP-ustanova. Primjerice, nemoguće je zanemariti činjenicu da WIPO kao svjetski poznata međunarodna organizacija nužno ima veći tržišni potencijal nego relativno nepoznat *eResolution* centar. S druge strane, u ranijim istraživanjima navodile su se određene okolnosti koje mogu bar izazvati sumnju u nepristranost: rješenja dopunskih pravila koja donosi svaka ustanova i koja se primjenjuju pored UDRP-pravila postupka,⁶⁶ odabir panelista⁶⁷ pa čak i reklamiranje ustanova.⁶⁸ Da potencijalna nepristranost UDRP-ustanova nije samo pravno-teorijsko pitanje, vidljivo je i iz traženja tuženika u jednom predmetu da se iz postupka izuzme ustanova, u konkretnom slučaju WIPO-ov centar (doduše na temelju drugih razloga od gore navedenih).⁶⁹ Naime, tužitelj u tom predmetu je bila organizacija koja je član WIPO-a i aktivno sudjeluje u njegovu radu. WIPO-ov centar je ovaj zahtjev smatrao neosnovanim i nastavio je s administrativnim vođenjem slučaja. Zahtjev tuženika odbio je i panel koji je odlučivao u predmetu, navodeći da UDRP-pravila postupka ne dopuštaju panelu da "isključi" UDRP-ustanovu iz vođenja postupka.

Za uspjeh svakog mehanizma za rješavanje sporova bitno je ne samo da stvarno jamči nepristranost nego da se i doima nepristranim. UDRP, nažalost, pada na testu povjerenja u nepristranost - navedene okolnosti su takve da se u očima javnosti stječe dojam određenog favoriziranja tužitelja (nositelja žigova).⁷⁰ Iz jednog od pripremnih materijala za UDRP, ICANN-ovog Prvog izvještaja o implementaciji UDRP od 29. rujna 1999. proizlazi da je *ratio* odredbe prema kojoj je izbor UDRP-ustanove u potpunosti prepušten tužitelju u tome da se

⁶⁶ Primjerice, mnogi komentatori smatraju da su NAF-ova dopunska pravila u nekim segmentima nepravedno stroga prema tuženicima. Geist, *op. cit.* (bilj. 65) i tamo citirana djela.

⁶⁷ Geist, *op. cit.* (bilj. 65) navodi da NAF kao arbitre pojedince uglavnom imenuje osobe koje u većem omjeru donose odluke u korist tužitelja.

⁶⁸ NAF je jedno vrijeme javno oglašavao odluke svojih arbitara na način koji svakako nije primjeren, primjerice s naslovom: "*May the Registrant of magiceighthball.com Keep the Domain? . . . Not Likely*". Geist, *op. cit.* (bilj. 65).

⁶⁹ WIPO D2001-0558.

⁷⁰ Tako primjerice Froomkin (*op. cit.* (bilj. 55), str. 690.) smatra: "*No one can be expected to trust an arbitration provider whose long-term income depends on satisfying one side in disputes but not the other... the problem is that the income of the arbitral institutions, and through them the arbitrators, is affected by plaintiffs' lawyers' views of the extent to which the dispute services provider tilts towards complainants. A judge's pay remains the same however long the line at the courthouse; the same is in no way true of arbitrators and especially the arbitration service providers.*"

potakne pozitivna konkurencija među UDRP-ustanovama u pogledu cijene postupka, brzine njegova vođenja, odgovornosti i kvalitete usluge.⁷¹ Ovo stajalište se pokazalo umnogome promašeno. Iznosi koje UDRP-ustanove naplaćuju na ime troškova organiziranja i vođenja postupka ne pokazuju značajnije razlike (vidi *infra* 4.4.10). Osim toga, činjenica da UDRP-ustanova koja ima najviše cijene (WIPO centar) ujedno vodi najveći broj predmeta pokazuje da kriterij cijene postupka nije okolnost na kojoj bi tužitelji temeljili svoj izbor. Argument prema kojem će konkurencija među UDRP-ustanovama potaknuti brže rješavanje predmeta također nije pretjerano osnovan. Naime, jedna od osnovnih značajki postupka po UDRP-u je brzina rješavanja predmeta. Uzimajući u obzir strukturu postupka i veoma kratke rokove određene za obavljanje pojedinih procesnih radnji, nije realno očekivati da bi UDRP-ustanove uopće mogle konkurirati jedna drugoj u pogledu brzine donošenja odluke. Kvaliteta usluge je pak subjektivna kategorija koja ovisi o percepciji strana u sporu; za tužitelja je kvalitetnija opcija u svakom slučaju ona koja mu daje bolje izgleda da uspije u sporu, što otvara vrata tvrdnjama o potencijalnoj "naklonjenosti" UDRP-ustanova tužiteljima.

Zbog svih navedenih razloga bi odredbu UDRP-pravila postupka koja tužiteljima prepušta izbor ustanove pred kojom će se spor rješavati trebalo zamijeniti nekim primjerenijim rješenjem, koje bi na adekvatan način uzimalo u obzir interese obiju stranaka u postupku.⁷²

4.4.5. Tužba i odgovor na tužbu

Nakon što primi tužbu, UDRP-ustanova ispituje udovoljava li tužba propisanim formalnim zahtjevima.⁷³ Nužni sadržaj tužbe određen je u § 3(b) UDRP-pravila postupka. U slučaju da postoje određeni nedostaci UDRP-ustanova o njima obavještava tužitelja, koji ih je dužan otkloniti u roku od pet dana. Ako tužitelj prekorači ovaj rok, tužba se smatra povučenom, ali to ne sprječava da se postupak ponovno pokrene.⁷⁴

⁷¹ Staff Report on Implementation Documents for the Uniform Dispute Resolution Policy, dostupno na <http://www.icann.org/en/udrp/staff-report-29sept99.htm> [02.12.2008.]

⁷² Za prijedloge nekih mogućnosti i njihovu analizu v. Froomkin, *op. cit.* (bilj. 55), str. 690 - 692.

⁷³ UDRP-pravila postupka, § 4(a).

⁷⁴ *Ibid.*, § 4(b).

Zahtjev u pogledu tražene pravne zaštite je bitan sadržaj svake tužbe. UDRP dozvoljava samo ograničene mogućnosti u pogledu pravne zaštite koja se može tražiti. Konkretno se to svodi na poništavanje registracije spornog imena domene ili njegov transfer tužitelju.⁷⁵ Iako tužitelji imaju dvije opcije kako postaviti tužbeni zahtjev, praksa pokazuje da u 99% slučajeva⁷⁶ traže da se sporno ime domene transferira njima. Ova praksa je svakako razumljiva jer bi, u slučaju da se registracija samo poništi, ime domene opet moglo postati plijenom *cyber-squattera*; njegovim preuzimanjem tužitelji se osiguravaju od takve mogućnosti. Nakon što primi pravilno sastavljenu tužbu, UDRP-ustanova neće poduzimati daljnje radnje u postupku, dok ne primi i potvrdu da je tužitelj uplatio iznos na ime troškova postupka (vidi *infra* 4.4.10.). Tek u roku od tri dana od primitka potvrde da je tužitelj uplatio spomenuti iznos, UDRP-ustanova tužbu prosljeđuje tuženiku.⁷⁷ Postupak počinje teći onog dana kada ustanova dostavi tužbu tuženiku u skladu s UDRP-pravilima postupka.⁷⁸ Tužba je valjano dostavljena kada se potvrdi da ju je tuženik stvarno primio ili kada UDRP-ustanova poduzme pravilima postupka propisane radnje koje dovode do pretpostavke da je dostava uredno izvršena (slanje tužbe na sve poštanske adrese koje postoje u registru imena domena i na određene elektroničke adrese).⁷⁹ Ispunjenje bilo koje od ove dvije opcije pokreće rok od dvadeset dana unutar kojega tuženik treba dostaviti svoj odgovor na tužbu.⁸⁰ U praksi se gotovo uvijek koristi druga mogućnost (presumpcija uredne dostave na temelju slanja tužbe na pravilima određene adrese). Neki komentatori dosta oštro kritiziraju ovu odredbu, smatrajući neprihvatljivim provođenje postupka bez potvrde stvarnog primitka

⁷⁵ UDRP-pravila, § 4(i).

⁷⁶ Ovi i slični statistički podaci dostupni su na <http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/outcome.jsp> [02.012.2008.]

⁷⁷ UDRP-pravila postupka, § 4(a).

⁷⁸ *Ibid.*, § 4(c).

⁷⁹ *Ibid.*, § 2(a). Dostava tužbe se smatra valjano obavljenom kada UDRP-ustanova pošalje tužbu:

- poštom na sve, u registru imena domena navedene adrese korisnika imena domene te osoba koje su navedene kao tehnički ili administrativni kontakti, i
- telefaksom gore navedenim osobama, na brojeve telefaksa navedene u registru imena domena, i
- e-mailom spomenutim osobama, i
- e-mailom na adresu `postmaster@<ime domene o kojem se radi>`, i
- e-mailom na neku e-mail adresu koja se nalazi na web-stranici na koju ime domene vodi.

⁸⁰ *Ibid.*, § 5(a).

tužbe.⁸¹ S druge strane, potrebno je imati na umu da osobe koje registriraju imena domena (a naročito *cybersquatter*) veoma često pri registraciji daju netočne osobne podatke, zbog čega ih je veoma teško ili nemoguće kontaktirati. U takvim okolnostima, može se tvrditi da se presumiranjem uredne dostave tužbe kako je predviđeno u § 2(a) UDRP-a postiže korektan odnos između potrebe za efikasnim vođenjem postupka i zaštite procesnih prava tuženika. Nasuprot tome, rok od dvadeset dana za podnošenje odgovora na tužbu je znatno manje prihvatljiv. On je prekratak za pripremanje odgovora na tužbu u postupku koji se vodi pred međunarodnim forumom, po krajnje specifičnim pravilima (gdje je za razumijevanje mnogih bitnih procesnih i materijalnih pitanja potrebno proučavati praksu panela), čak i ako stranka uspije angažirati odvjetnika koji je spreman i sposoban pružiti adekvatnu pomoć. U iznimnim okolnostima panel može, na traženje tuženika, produžiti rok. Druga mogućnost za njegovo produženje je sporazum tužitelja i tuženika, koji također mora odobriti panel.⁸² Ako tuženik podnese odgovor sa zakašnjenjem, panel će spor odlučiti na temelju tužbe, osim ako postoje određene okolnosti koje bi opravdale uzimanje u obzir zakašnjelog odgovora na tužbu.⁸³ Na tuženiku je da dokaže postojanje valjanog razloga koji bi opravdao zakašnjenje. Prema stajalištu utvrđenom u praksi, takve okolnosti je potrebno tumačiti usko kako se ne bi dozvolilo da iznimka postane pravilo, tj. da tuženici počnu generalno zanemarivati rokove.⁸⁴ Iako se ovim odredbama donekle ublažava krutost osnovnog pravila, rok za podnošenje odgovora na tužbu trebao bi biti duži kako bi se ostvario pravičniji

⁸¹ Tako Froomkin (*op. cit.* (bilj. 55), str. 675): “*Running a procedure of this sort without actual notice or a method reasonably calculated to achieve notice prior to the commencement of the proceedings must be contrary to the public policy of all civilized nations. It risks producing results that are, or at least should be, unenforceable in the courts of all civilized nations.*”

⁸² *Ibid.*, § 5(d).

⁸³ Ovo proizlazi iz odredbi § 5(e) i § 10(c) UDRP-pravila postupka

⁸⁴ WIPO D2005-0994, § 4.4.

⁸⁵ Okolnosti koje su razni paneli prihvatili kao valjano opravdanje za kašnjenje s podnošenjem odgovora na tužbu uključuju sljedeće (citirano prema analizi u predmetu WIPO D2005-0485, § 6.A.):

- odgovor na tužbu je podnesen prije nego je panel konstituiran (WIPO D2000-0035, § 3),
- kasno podnošenje odgovora na tužbu nije odgodilo donošenje odluke (WIPO D2000-0591, § 3),

- tuženik je zakasnio zbog medicinski opravdanih razloga (NAF 0003000094269),

- zakašnjenje je bilo minimalno (jedan dan) (WIPO D2001-1384, § 6.1, D2000-1710, § 6)

balans između tuženika i tužitelja (koji može za pripremanje slučaja koristiti koliko god mu je vremena potrebno).

UDRP-pravila postupka ne reguliraju situacije kada odgovor na tužbu ne udovoljava propisanim formalnim zahtjevima. Većina panela je u takvim situacijama po svojoj diskrecijskoj ocjeni odlučivala hoće li i u kojoj mjeri uzeti u obzir podneske koji ne zadovoljavaju propisane uvjete.⁸⁶

UDRP-pravila postupka predviđaju i mogućnost potpune pasivnosti tuženika (tzv. *Default*).

Prema § 14(a) UDRP-pravila postupka ako stranka ne poštuje rokove određene pravilima ili odlukom panela, panel će (osim u iznimnim okolnostima) odluku donijeti samo na temelju tužbe. Još je bitnija odredba § 14(b) UDRP-pravila postupka, prema kojoj u slučajevima kada jedna od stranaka (osim u iznimnim okolnostima) ne postupi ni po jednoj odredbi ili zahtjevu tih pravila, ili u potpunosti ignorira zahtjeve panela, panel može na temelju takvog propuštanja “izvoditi zaključke kakve smatra odgovarajućima”. Iako se ova odredba odnosi na obje stranke, u praksi se ona primjenjuje samo na tuženika jer tužitelj ne može sebi dozvoliti neaktivnost ako želi uspjeti u sporu. Ovlast da na temelju šutnje tuženika izvode “odgovarajuće zaključke” razni su paneli različito tumačili. Prevladava stajalište prema kojemu panel može na temelju šutnje tuženika izvoditi određene negativne zaključke.⁸⁷ To međutim samo po sebi ne dovodi i do usvajanja tužiteljeva zahtjeva, jer na njemu i dalje leži teret dokazivanja okolnosti iz § 4(a) UDRP-pravila.⁸⁸

4.4.6. Odabir panela

Nakon što tuženik podnese odgovor na tužbu, ili istekom roka za njegovo podnošenje, pristupa se sastavljanju panela koji će odlučivati u postupku. U pravilu se panel sastoji od samo jednog člana, kojeg samostalno imenuje UDRP-ustanova, u roku od pet dana od kada primi tuženikov odgovor (ili, u slučaju da ga ne primi, istekom roka za njegovo podnošenje). Rokovi su nešto

⁸⁶ WIPO D2005-0603, § 6, D2005-0485, § 6 i tamo citirane odluke

⁸⁷ V. WIPO Overview of WIPO Panel Views on Selected UDRP Questions, <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/overview>, § 4.6 i tamo citirane odluke. Također i odluke u predmetima WIPO D2000-0162, D2000-0140.

⁸⁸ *Ibid.*

duži ako se imenuje vijeće od tri člana.⁸⁹ Takvo vijeće imenuje se na zahtjev bilo koje stranke (tužitelj taj zahtjev postavlja u tužbi, a tuženik u odgovoru na nju).⁹⁰ Pravila o sastavljanju takvog vijeća razmjerno su složena i daju veoma velike ovlasti UDRP-ustanovi.⁹¹ Proces sastavljanja tročlanog vijeća započinje tako da svaka stranka sastavi popis od tri panelista (koje može birati s liste bilo koje od ovlaštenih UDRP-ustanova), a ustanova s popisa svake stranke odabire po jednog panelista. U slučaju da ustanova ne može osigurati da jedan od predloženih panelista preuzme dužnost, ovlaštena je sama imenovati tog člana vijeća. Trećeg panelista imenuje se tako da UDRP-ustanova predloži strankama petoricu potencijalnih panelista sa svoje liste o kojima se stranke mogu očitovati i izraziti svoje preferencije. Nakon toga ustanova imenuje jednog od predložene petorice za predsjednika vijeća, pri čemu uzima u obzir izražene preferencije svake strane.

UDRP-pravila postupka zahtijevaju da panelisti budu nezavisni i nepristrani. Zbog toga se od potencijalnog panelista zahtijeva da prije nego prihvati imenovanje iznese UDRP-ustanovi sve okolnosti koje mogu dovesti u opravdanu sumnju njegovu nezavisnost ili nepristranost.⁹² Ista obveza postoji i ako sporne okolnosti nastupe tijekom postupka. UDRP-ustanovi je prepuštena diskrecijska ocjena o tome da li su iznesene okolnosti takve da opravdavaju izuzeće spornog panelista i imenovanje nekoga drugog.⁹³ Iako pravila postupka ne predviđaju pravo stranaka da zahtijevaju izuzeće panelista, u određenom broju predmeta stranke su, i bez izričite ovlasti, postavljale takve zahtjeve.⁹⁴ Na taj način praksa je stvorila određene standarde u pogledu utvrđivanja nezavisnosti i nepristranosti panelista.⁹⁵

⁸⁹ UDRP-pravila postupka, § 6.

⁹⁰ UDRP-pravila postupka, § 6(c).

⁹¹ UDRP-pravila postupka, § 6(c-e).

⁹² UDRP-pravila postupka, § 7.

⁹³ *Ibid.*

⁹⁴ Praksa prema kojoj stranke mogu postaviti zahtjev za izuzećem panelista i bez da su na to izričito ovlaštene UDRP-pravilima postupka ocijenjena je prihvatljivom, zato što je takva praksa procesni mehanizam za osiguranje poštivanja odredbe § 7 (nepristranost i nezavisnost panelista) i § 10(b) (obveza panelista da obje strane tretira jednako) UDRP pravila postupka. *V. odluku u predmetu WIPO D2001-0505, § 4(A).*

⁹⁵ U predmetu WIPO D2001-0505 (§ 4) utvrđeno je da se pri traženju izuzeća potrebno pozvati na određene konkretne okolnosti koje dovode u opravdanu sumnju nepristranost i nezavisnost panelista. Opravdana sumnja je ona koja postoji u perspektivi razumne i objektivne osobe. Kao primjer se navode osobni odnos panelista s nekom od

4.4.7. Komunikacija u postupku

Sva komunikacija u postupku odvija se isključivo razmjenom pismena. U pravilu se to radi telefaksom, poštom ili putem interneta. Pravila isključuju mogućnost neposrednog saslušanja stranaka (na bilo koji način, uključujući telekonferencije, videokonferencije i sl.), osim ako bi panel iznimno smatrao da je takvo saslušanje potrebno radi rješavanja u predmetu.⁹⁶ Koliko je poznato, do sada nije bilo takvih slučajeva.

Uzimajući u obzir da su stranke u postupku veoma često iz različitih država, bilo je potrebno donijeti pravila kojima se određuje na kojem jeziku će se voditi postupak.⁹⁷ Ako se stranke ne sporazume drugačije ili ako neko drugo rješenje nije predviđeno ugovorom o registraciji imena domene, postupak će se voditi na jeziku na kojem je sastavljen ugovor. Panel međutim ima ovlast, uzimajući u obzir sve okolnosti postupka, odrediti da to bude i neki drugi jezik, različit od onog na kojem je sastavljen spomenuti ugovor o registraciji imena domene. Dodatno se propisuje da panel može zatražiti prijevod na jezik postupka dokumenata podnesenih u svrhu dokazivanja, a sastavljenih na jeziku različitom od onog na kojem se postupak vodi.⁹⁸

4.4.8. Odluka u sporu

Postupak po UDRP-u završava donošenjem odluke kojom se (i) tužbeni zahtjev odbija ili (ii) tužbeni zahtjev usvaja. U slučaju usvajanja tužbenog zahtjeva, ime domene se prenosi tužitelju ili se poništava registracija imena domene. Osim u nekim iznimnim situacijama panel je dužan donijeti odluku

strana, panelistov financijski interes vezan za ishod spora ili činjenica da je panelist u nekom drugom predmetu zastupao jednu od stranaka u postupku (ili zastupao neku treću osobu u sporu protiv jedne od stranaka u postupku).

Navodi koji su čisto hipotetski nisu dovoljan razlog da bi se panelist izuzeo iz predmeta. Primjerice, ne može se tražiti izuzeće svakog panelista koji je na neki način vezan uz grad u kojem tužitelj ima sjedište. Ili, činjenica da je panelist odvjetnik koji se bavi pravom društava nije sama po sebi dovoljan razlog za sumnju da će on u sporu pogodovati trgovačkim društvima kao tužiteljima.

⁹⁶ UDRP-pravila postupka, § 13.

⁹⁷ UDRP-pravila postupka, § 11.

⁹⁸ *Ibid.*

i dostaviti je UDRP-ustanovi u roku od četrnaest dana od dana imenovanja.⁹⁹ UDRP-ustanova je dužna proslijediti odluku Voditelju registracije, strankama i ICANN-u u daljnjem roku od tri dana.¹⁰⁰

Prije je rečeno da postupak po UDRP-u nije obavezan na način da bi isključivao mogućnost vođenja sudskog postupka o istoj stvari, bilo prije njegova početka ili nakon donošenja odluke. Naročito je značajna mogućnost vođenja sudskog postupka nakon donošenja odluke u postupku po UDRP-u. Naime, u slučaju da tužitelj uspije sa svojim zahtjevom, Voditelj registracije je dužan čekati deset radnih dana prije nego izvrši odluku (prenese ime domene ili poništi registraciju imena domene). U tom roku tuženik može pokrenuti postupak protiv tužitelja pred nadležnim sudom, što sprječava izvršenje odluke.¹⁰¹ Načelno su za ovaj postupak nadležni sudovi: (i) države u kojoj je glavna uprava (*principal office*) Voditelja registra, pod uvjetom da je korisnik imena domene u ugovoru o registraciji pristao na nadležnost sudova te države, ili (ii) države u kojoj je adresa korisnika imena domene, kako je navedena u registru imena domena u trenutku kada UDRP-ustanova primi tužbu.¹⁰² Tuženik dakle ima na raspolaganju relativno jednostavan mehanizam kojim može blokirati donesenu odluku, pa se na prvi pogled čini da to dovodi u pitanje samu svrhu UDRP-pravila. Logično pitanje koje se nameće je zašto bi potencijalni tužitelj uložio vrijeme i novac u vođenje postupka po UDRP-u, ako tuženik može jednostrano spriječiti izvršenje donesene odluke? Čini se da je o ovom pitanju postojao konsenzus svih interesnih skupina uključenih u izradu UDRP-pravila.¹⁰³ Očito su i nositelji žigova i korisnici imena domena željeli zadržati opciju odlaska pred sud, kao alternativu postupku po UDRP-u. Zanimljivo je međutim da tuženici mogućnost sprječavanja izvršenja odluke, podizanjem tužbe protiv tužitelja iz postupka po UDRP-u, koriste razmjerno rijetko. Ispitivanje razloga takvog ponašanja tuženika prelazilo bi okvire ovoga rada. Činjenice je, međutim, da bar u onim predmetima koji predstavljaju tipične situacije *cybersquattinga* ne postoji interes tuženika za ulaganjem dodatnih sredstava u sudske postupke u kojima će vrlo vjerojatno također biti donesena za njih nepovoljna odluka.

⁹⁹ UDRP-pravila postupka, § 15(b).

¹⁰⁰ UDRP-pravila postupka, § 16(a).

¹⁰¹ UDRP-pravila, § 4(k).

¹⁰² UDRP-pravila postupka, § 1.

¹⁰³ WIPO Final Report, *op. cit.* (bilj. 44), § 138.

Osim tuženika, sudski postupak isto tako može pokrenuti i tužitelj koji nije uspio u postupku po UDRP-u.¹⁰⁴ Jednako kao i pri podnošenju tužbe odnosno odgovora na tužbu, tužitelj je i pri pokretanju sudskog postupka nakon provedenog postupka po UDRP-u u povoljnijoj poziciji u odnosu na tuženika. Dok je tuženik ograničen rokom od deset dana unutar kojih Voditelju registracije mora dostaviti dokaz o podnesenoj tužbi protiv tužitelja iz postupka po UDRP-u, takvo ograničenje ne postoji za tužitelja iz postupka po UDRP-u. Shodno tome, u slučaju da ne uspije sa zahtjevom u postupku po UDRP-u, nositelj žiga ima na raspolaganju dovoljno vremena za pripremu tužbe pred sudom. Korisnik imena domene koji izgubi u postupku po UDRP-u je pak ograničen spomenutim, veoma kratkim rokom od deset dana. Propuštanje ovog roka ne sprječava tuženika da pokrene postupak pred sudom, ali nosi negativnu posljedicu gubljenja imena domene (pa makar i privremeno, do potencijalno pozitivne odluke suda).

U redovnim okolnostima ukupno trajanje postupka po UDRP-u ne prelazi šezdeset dana, što je bitno kraće od sudskih procesa u kojima do pravomoćne odluke znaju proteći mjeseci ili čak godine.

4.4.9. Trošak postupka po UDRP-u

Osnovni trošak postupka je naknada UDRP-ustanovi koja varira ovisno o kojoj se ustanovi radi, broju imena domena o kojima se odlučuje u jednom postupku i broju panelista.¹⁰⁵ U tipičnoj situaciji koja uključuje jednu spornu domenu o kojoj odlučuje panelist pojedinac cijena postupka iznosi 1.000 \$ (ADNDRC), 1.300 \$ (NAF) i 1.500 \$ (WIPO). Ovu naknadu u potpunosti plaća tužitelj (neovisno o ishodu spora). Iznosi su viši ako u sporu umjesto panelista pojedinca odlučuje vijeće od tri člana (za jednu domenu: ADNDRC 2.500 \$, NAF 2.600 \$, WIPO 4.000 \$). Ako je do toga došlo na zahtjev tužitelja, on će sam snositi cjelokupne troškove. Međutim, ako je tuženik bio onaj koji je tražio da se imenuje tročlano vijeće, troškovi se dijele tako da svaka stranka plaća polovicu iznosa.

¹⁰⁴ § 4(k) UDRP-pravila: UDRP-postupak "... ne sprječava ni jednu od stranaka da iznese spor pred sud odgovarajuće nadležnosti... bilo prije pokretanja (UDRP) postupka, bilo nakon njegova završetka".

¹⁰⁵ Za iznose naknada UDRP-ustanovama *v.* <http://www.wipo.int/amc/en/domains/fees/index.html> (WIPO), <http://domain.adrforum.com/users/icann/resources/UDRPSuppRules20071101.pdf> (NAF), http://www.adndrc.org/adndrc/bj_schedule_fees.html (ADNDRC) [07.10.2008.].

Tužitelj je dužan cjelokupni iznos troškova postupka uplatiti u roku od deset dana od dana kad UDRP-ustanova primi njegovu tužbu, a ako to ne učini, tužba će se smatrati povučenom te će se postupak obustaviti.¹⁰⁶ U svakom slučaju (i ako je tuženik dužan sudjelovati u troškovima jer je odlučio stvar iznijeti pred tročlano vijeće umjesto pred panelista pojedinca), cjelokupan iznos mora biti uplaćen prije nego što se započne s postupkom.¹⁰⁷ Sve ostale troškove (naknade odvjetnicima i sl.) snosi svaka stranka sama za sebe.

UDRP-pravila postupka se u pitanju troškova postupka razlikuju u odnosu na ono što je bilo predloženo u WIPO-ovom izvještaju. Naime, WIPO je predlagao rješenje prema kojemu bi tužitelj na početku postupka bio dužan predujmiti sve troškove, ali panel bi imao ovlast, uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja i njegov ishod, odlučiti i o raspodjeli troškova postupka među strankama.¹⁰⁸ Ovakvo rješenje bi značilo da bi se dobar dio troškova postupka morao naplatiti od tuženika koji izgube sporove, što je ocijenjeno kao gotovo nemoguće ili barem nesvrishodno, uzimajući u obzir da bi iznos koji je potrebno potrošiti da bi se naplatili troškovi postupka po UDRP-u vrlo vjerojatno bio veći od samih troškova.

4.5. Materijalne odredbe UDRP-pravila

Ranije je rečeno kako tužitelj, da bi uspio u sporu, mora dokazati: (i) da je ime domene identično ili zbunjujuće slično robnom ili uslužnom žigu na koji on polaže pravo, (ii) da sadašnji korisnik nema pravo ni legitimni interes u pogledu imena domene i (iii) da je ime domene registrirano i koristi se u zloj vjeri. Ova tri elementa predstavljaju središnji dio UDRP-pravila i stoga zaslužuju detaljniju analizu.

4.5.1. Ime domene je identično ili zbunjujuće slično žigu tužitelja

Da bi zadovoljio prvi od navedena tri elementa UDRP-pravila, tužitelj mora dokazati: (i) da je on nositelj određenoga robnog ili uslužnog žiga i (ii) da je ime domene identično ili zbunjujuće slično tom žigu.¹⁰⁹

¹⁰⁶ UDRP-pravila postupka, § 19(c).

¹⁰⁷ § 4(g) UDRP-pravila i § 19 UDRP-pravila postupka.

¹⁰⁸ WIPO Final Report, *op. cit.* (bilj. 44), § 223-227.

¹⁰⁹ Ovakvom formulacijom je značajno proširen krug osoba koje su mogle tražiti zaštitu u odnosu na prethodna NSI-jeva pravila. Naime, ta pravila su tražila da ime domene bude

Žig se može steći na dva načina: upisom u odgovarajući registar ili samom upotrebom određenog znaka u poslovnom prometu (neregistrirani žig).¹¹⁰ Međutim, i u onim državama koje primjenjuju sistem neregistriranoga žiga, u pravilu postoji mogućnost deklaratornog upisa u registar.¹¹¹ Što se tiče postupka po UDRP-u tužitelj je svakako u boljoj poziciji ako je njegov žig registriran (bez obzira na to ima li registracija konstitutivno ili deklaratorno djelovanje), jer posjedovanje takvog žiga u pravilu automatski dovodi do priznavanja prava glede žiga.¹¹² U situaciji kada žig nije registriran, tužitelj mora dokazati da su ispunjene zakonske pretpostavke pod kojima se pravo na njega stječe upotrebom.¹¹³

Upravo ova činjenica da se u nekim zemljama žig stječe upotrebom u poslovnom prometu (umjesto registracijom pri nadležnom tijelu), omogućila je da se posredno proširi krug pravnih dobara koja se mogu štititi u postupku po UDRP-u. Naime, u većem su broju slučajeva panelisti prihvatili argumentaciju tužitelja prema kojoj su tvrtka (ili drugi naziv koji društvo koristi u poslovanju)¹¹⁴ ili osobno ime neke slavne osobe¹¹⁵ korišteni na takav način da su postali neregistrirani žig. Neki panelisti su pri tome smatrali da nije odlučno ni što država čiji je tužitelj državljanin (i u kojoj ima prebivalište ili sjedište) ne priznaje mogućnost stjecanja žiga upotrebom. Ovakvo stajalište opravdava se potrebom da se UDRP-pravila jedinstveno primjenjuju u svim jurisdikcijama, što bi bilo isključeno ako bi državljani zemalja koje štite neregistrirane žigove bili u povoljnijem položaju u odnosu na državljane onih zemalja gdje takvo što nije moguće. Dodatni razlog se nalazi u tome što je u državama gdje se žig stječe isključivo registracijom u pravilu moguće štititi određeni neregistrirani

identično žigu (bile su isključene one situacije u kojima se radilo o zbunjujućoj sličnosti). Cf. § 6(b) NSI-jevih pravila.

¹¹⁰ Verona, Albert, *Pravo industrijskog vlasništva*, 1978., str. 164. - 165.; Čizmić, Jozo, Zlatović, Dragan, *Komentar Zakon o žigu*, 2002., str. 40.; Matanovac, Romana, Rački - Marinković, Ana, *Registri prava intelektualnog vlasništva*, u Hrvatsko registarsko pravo, 2006., str. 168. - 177.

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² Samo u iznimnim situacijama, npr. kada se radi o žigu zaštićenom u državi gdje se registracija obavlja bez ispitivanja posebnih pretpostavki, moguće je da tužitelj mora dodatno dokazivati svoje pravo na žig, pored toga što je isti registriran. *Op. cit.* (bilj. 87), § 1.1.

¹¹³ *Ibid.*, § 1.7 i tamo citirane odluke.

¹¹⁴ WIPO D2003-0372 § 6.a, D2004-0988 § 6.b, D2002-0005 § 6.

¹¹⁵ WIPO D2000-1838 § 6.2, D2000-0210 § 6, D2003-0519 § 6.a

naziv pravilima o sprječavanju nelojalne konkurencije, za koja se bar načelno može tvrditi da obavljaju sličnu funkciju kao pravila kojima se štite neregistrirani žigovi.¹¹⁶

Ako tužitelj dokaže da ima prava u pogledu određenoga (registriranog ili neregistriranog) žiga, prelazi se na utvrđivanje je li ime domene identično ili barem zbunjujuće slično takvom žigu. O identičnosti govorimo kada čitavo ime domene, ili njegov karakteristični dio (poddomena), u potpunosti odgovara žigu. Naziv vršne domene, dakle, nije relevantan pri utvrđivanju identičnosti.¹¹⁷ Vršna domena ne individualizira ni ukupno ime domene niti njegova korisnika.¹¹⁸ Karakteristični dio ovog imena je poddomena (sekundarna ili eventualno tercijarna¹¹⁹), a oznaka vršne domene je dio svakog imena domene (u širem smislu) ponajprije zbog načina na koji je organiziran DNS. Prosječan korisnik interneta ovoga je u pravilu svjestan; primjerice, takva osoba neće očekivati da različiti subjekti koriste domene *pliva.hr* i *pliva.com*¹²⁰ upravo zato što se nastavci *.hr* i *.com* ne doživljavaju kao individualne oznake. Ovome svakako pridonosi i trend među poslovnim subjektima da koriste istu poddomenu unutar više različitih vršnih domena.¹²¹ Najbitnije od svega je to što čitav ovaj sustav ne bi ostvarivao svoju svrhu ako bi se ime vršne domene uzimalo u obzir, jer bi tada trebalo za svaki žig, ako bi se htjelo osigurati njegovu zaštitu u odnosu na imena domena, registrirati i varijantu u kojoj bi mu se dodao *.com* ili neki drugi nastavak koji odgovara vršnoj domeni.

Druga je mogućnost da je sporno ime domene zbunjujuće slično žigu na koji tužitelj ima pravo. Ovo je pak faktično pitanje kod kojega je teško postaviti generalno pravilo. Umjesto toga, postojanje zbunjujuće sličnosti trebalo bi

¹¹⁶ WIPO D2007-0770 § 6.b, D2005-1112 § 6.a, D2004-0108 § 6.a.

¹¹⁷ Ovo je stajalište općeprihvaćeno već od prvih odluka donesenih na temelju UDRP-a. Primjerice, u predmetu NAF FA0008000095491 panelist je ustvrdio: "...neither the beginning of the URL, nor the TLD (.com) have any source indicating significance. Those designations are merely devices that every Internet site provider must use as part of its address". NAF-ove odluke dostupne su na adresi <http://domains.adrforum.com/decision.aspx>

¹¹⁸ Bubert, Imke, Buening, Matthias, *Domain Name Disputes - European Jurisdiction*, str. 17., <http://europa.eu/ISPO/legal/en/lab/991216/trademarks.doc> [01.06.2008.].

¹¹⁹ U slučaju da se radi o nekom tipu vršne domene kod kojeg je moguće slobodno registrirati tek tercijarnu domenu - tipičan primjer je nacionalna vršna domena Ujedinjenoga Kraljevstva (*uk*).

¹²⁰ Sličan primjer navode i Bubert, Buening, *op. cit.* (bilj. 118), str. 16.

¹²¹ Npr. *amazon.com*, *amazon.de*, *amazon.gr*, *amazon.fr*, *amazon.co.uk*...

ocjenjivati na osnovi činjenica svakoga pojedinog slučaja, uzevši pri tome kao odlučan kriterij prosječnog korisnika interneta.¹²²

Jedan od najčešćih izvora nesporeda i kritika kod utvrđivanja zbunjujuće sličnosti po UDRP-pravilima su tzv. *sucks* slučajevi - situacije kada se kao ime domene koristi žig u kombinaciji s nekom negativnom riječi, npr: *wal-martsucks.com*¹²³, *guinness-beer-really-really-sucks.com*¹²⁴, *fucknetspace.com*¹²⁵, *antiphilips.com*¹²⁶. U praksi ne postoji jedinstveno stajalište oko ovog pitanja. Manji broj panelista smatra da dodavanje riječi *sucks* ili slične žigu, tako da ime domene uključuje ta dva pojma i vršnu domenu, automatski dovodi do dovoljnog razlikovanja žiga i imena domene, pa prvi element UDRP-pravila nije ispunjen¹²⁷ (tzv. pravilo *per se*). Nasuprot tome, većinsko mišljenje je da imena domena koja se sastoje od žiga i neke negativne riječi jesu zbunjujuće slična žigu.¹²⁸ Najčešći razlozi kojima se obrazlaže ovakvo stajalište su sljedeći: (i) da osobe koje ne govore engleski jezik neće razumjeti negativnu riječ nego će samo uočiti žig u imenu domene,¹²⁹ (ii) da će internetski pretraživači, kada korisnik upiše samo žig, u rezultate uvrstiti i ovakve stranice, zbog čega će bar neki korisnici biti zbunjeni njihovim izvorom, što može dovesti i do toga da pristupe stranici tuženika, a ne onoj koju su imali u vidu (stvarnoj stranici korisnika žiga),¹³⁰ (iii) da

¹²² Bubert, Buening, *op. cit.* (bilj. 118), str. 15.

¹²³ WIPO D2000 - 0662.

¹²⁴ WIPO D2000 - 0996.

¹²⁵ WIPO D2001 - 0918

¹²⁶ WIPO D2001 - 0163

¹²⁷ Npr. u predmetu WIPO D2000 - 1104: "I do not see how a domain name including "sucks" ever can be confusingly similar to a trademark to which "sucks" is appended." Isto i u WIPO D2000 - 1015: "Both common sense and a reading of the plain language of the Policy support the view that a domain name combining a trademark with the word "sucks" or other language clearly indicating that the domain name is not affiliated with the trademark owner cannot be considered confusingly similar to the trademark."

¹²⁸ *Op. cit.* (bilj. 87), § 1.3 i tamo navedene odluke.

Vidi i Schwartz, Jonathan, *Making the Consumer Watchdog's Bark as Strong as its Gripe: Complaint Sites and the Changing Dynamics of the Fair Use Defense*, 16 Albany Law Journal of Science & Technology, 2006, § 4.f.1.

¹²⁹ NAF FA0211000134653: "The addition of the term "sucks", despite its derogatory nature to English speakers, does not create a distinct feature because the Internet is an international medium and any non-English speaking Internet user will not recognize the derogatory meaning of the English slang term."

Vidi i predmete WIPO D2001 - 1121, WIPO D2003 - 0596 i WIPO D2001 - 0213.

¹³⁰ WIPO D2000 - 0477, NAF FA0104000097077

korisnici neće na prvi pogled razumjeti da se radi o stranici s kojom korisnik žiga nije povezan.¹³¹ Ponavljajući ranije izrečeno stajalište, kada se odlučuje o zbunjujućoj sličnosti, ne bi trebalo postavljati generalna pravila već bi u svakom ovakvom slučaju trebalo istražiti namjeru onoga tko je registrirao sporno ime domene, odnosno utvrditi je li ona usmjerena legitimnom cilju. *Sucks* stranice mogu predstavljati kritiku ili izvrgavanje parodiji određenog proizvoda ili usluge te pokušaj da se upozori potrošače na njihove nedostatke, te bi kao takve mogle biti opravdane. Nasuprot tomu, kod registracije *sucks* domena može se skrivati i namjera da se nanese šteta korisniku određenog žiga neopravdanim izlaganjem njegova proizvoda ili usluge negativnom publicitetu ili, što je relevantno u kontekstu UDRP-pravila, da se iznudi određena korist prijetnjom nanošenja takve štete. Opisano ponašanje u bitnome odgovara *cybersquattingu* i kao takvo ne bi trebalo izmaći domašaju UDRP-a. Ovakvu argumentaciju pronalazimo u predmetu *wal-martsucks.com*.¹³² “UDRP-pravila su donesena da bi se spriječilo postupanje znano kao *cybersquatting*, pri kojemu se registriraju imena domena koja sadrže žigove... s ciljem da bi se iznudio novac od vlasnika žigova. Ponašanje tuženika odgovara ovom obrascu. U tom slučaju, za potrebe ovih Pravila može se smatrati da zbunjujuća sličnost postoji kada ime domene u potpunosti sadrži žig ... bez obzira na ostale pojmove koji se također u njemu nalaze. Drugim riječima, u prvom elementu UDRP-pravila ne radi se o tome da li ime domene izaziva zabunu nego da li ime domene i žig, kad ih se izravno usporedi, sadrže zbunjujuću sličnost...”. U ovoj odluci panelist je smatrao da je, i pored činjenice što “niti jedan razuman govornik engleskog jezika ne bi smatrao vjerojatnim da se Wal-Mart predstavlja javnosti putem domene *wal-martsucks.com*”, prvi uvjet iz UDRP-pravila svejedno zadovoljen. Ovo stajalište je prihvatljivo. Kod odlučivanja o tome je li ime domene, koje sadrži žig i negativnu riječ, zbunjujuće slično žigu, treba imati u vidu svrhu UDRP-pravila. Budući da je svrha UDRP-pravila efikasno suzbijanje pojave *cybersquattinga*, treba ih tumačiti široko, na način koji odgovara njihovoj svrsi. Zbog toga je potrebno iz ukupnog ponašanja tuženika prosuditi radi li se o ponašanju koje zadovoljava bitna obilježja *cybersquattinga* i u skladu s time primijeniti navedeno pravilo o zbunjujućoj sličnosti. Da bi se ocijenilo radi li

¹³¹ WIPO D2000 - 0583: “*The first and immediately striking element in the Domain Name is the Complainants’ name and adoption of it in the Domain Name is inherently likely to lead some people to believe that the Complainants are connected with it*”.

¹³² WIPO D2000 - 0662.

se u pojedinom slučaju o *cybersquattingu*, od presudne je važnosti ocjena druga dva elementa UDRP-pravila (postojanje prava ili legitimnog interesa u pogledu imena domene odnosno zla vjera pri registraciji i korištenju imena domene). Zbog toga bi panelist koji se susretne s ovakvom situacijom trebao najprije ispitati druga dva elementa pravila pa nakon toga, imajući i njih u vidu, donijeti odluku o prvom elementu.

Što se pak tiče situacija kada između spornog imena domene i žiga postoji sličnost u izgovoru, ili je ime domene napisano s pogreškom koju korisnici često i nesvjesno učine prilikom tipkanja (tzv. *typosquatting*) u većini slučajeva je utvrđena zbunjujuća sličnost, naročito uzevši u obzir da je lakše dokazati da korištenje takvog imena domene ne služi nikakvom legitimnom cilju.¹³³

U praksi se dosta rano postavilo pitanje treba li pri utvrđivanju sličnosti imena domene i žiga uzimati u obzir sadržaj web-stranice. U odlukama WIPO-ovih panela prevladava stajalište da to nije potrebno, odnosno da pri analizi postoji li sličnost, treba usporediti isključivo sporno ime domene i žig. Međutim, sadržaj stranice se često uzima u obzir pri utvrđivanju druga dva elementa, a naročito zlonamjernosti registracije.

4.5.2. Tuženik nema pravo ili legitimni interes u pogledu imena domene

Sljedeće što tužitelj mora dokazati je da tuženik nema pravo ni legitimni interes za korištenje spornog imena domene. Za tužitelja je dokazivanje ovog elementa tegobno iz dva razloga. Prvo, činjenice koje se utvrđuju ponajprije su poznate tuženiku - tužitelj o njima u pravilu ima samo ograničene spoznaje.¹³⁴ Drugo, tužitelj mora dokazivati negativne činjenice¹³⁵ (da tuženik nema pravo ni legitimni interes), što je često teže nego dokazivanje postojanja činjenica. Nasuprot ovome, tuženik je pri dokazivanju drugog elementa UDRP-pravila u mnogo komotnijoj situaciji budući da, u odgovoru na argumentaciju tužitelja,

¹³³ V. odluke na <http://www.wipo.int/amc/en/domains/search/legalindex.jsp?id=11350> [02.12.2008.]

¹³⁴ Primjerice, u slučaju *belupo.com* (WIPO D2004 - 0110, §6b) navodi se: "drugi element UDRP-pravila zahtijeva od tužitelja da dokazuje činjenice koje su u pravilu poznate jedino tuženiku. To tužitelja dovodi do često nemoguće zadaće dokazivanja negativnoga".

¹³⁵ "Provjeravanje istinitosti ... negativne tvrdnje moguće je samo posrednim putem - utvrđivanjem postojanja određene činjenice koja svojim sadržajem isključuje mogućnost istodobnog postojanja osporavane činjenice" Triva, Dika, *op. cit.* (bilj. 56), str. 485.

može iznijeti brojne tvrdnje koji bi mu išle u prilog. Neke od njih navedene su u paragrafu 4(c) UDRP-pravila:

1. prije bilo kakve naznake spora tuženik je koristio ili se spremao koristiti sporno ime domene radi ponude u dobroj vjeri dobara ili usluga na tržištu;
2. tuženik (fizička ili pravna osoba) je široko poznat pod spornim imenom, iako nema žig koji odgovara tom imenu;
3. ime domene se koristi u legitimne nekomercijalne svrhe ili kao tzv. *fair use*¹³⁶, bez namjere da se stječe dobit zbunjivanjem potrošača ili da se naštetiti žigu.

U slučaju da se, na temelju ocjene svih iznesenih dokaza, utvrdi da je neka od navedenih okolnosti ispunjena, presumira se da tuženik ima pravo ili legitimni interes u pogledu spornog imena domene.¹³⁷ Osim ovih, tuženik se u svoju obranu može pozivati i na bilo koje druge činjenice za koje drži da dokazuju njegovo pravo ili legitimni interes za korištenje spornog imena domene. Međutim, postojanje takvih činjenica neće samo po sebi dovesti do automatskog priznavanja tuženikova prava, odnosno legitimnog interesa u pogledu imena domene (za razliku od tri navedene okolnosti koje su izričito predviđene UDRP-pravilima). Argumentacija tuženika prema kojoj je neka od navedenih okolnosti ispunjena zna pritom poprimiti veoma maštovite oblike. Tako je moguće naići na argumente poput sljedećih: domena *belupo.com* registrirana je kao skraćenica za *Beautiful Landscapes of Upper Podravina*¹³⁸ (Belupo d.d. je hrvatska farmaceutska kompanija), da je tuženik “od djetinjstva poznat pod nadimkom Red Bull” pa je stoga sebi registrirao i odgovarajuću domenu *redbull.org*¹³⁹ (Red Bull je poznati energetska napitak) ili da je domena *miguard.com*¹⁴⁰ namijenjena za stranice o tuženikovu “psu mješancu s nadimkom Miguard”, a nadimak je nastao “kao izvedenica od *My Guard Dog*, zbog navike psa da laje na sve što čuje” (u isto vrijeme Miguard je registrirani žig za lijek protiv migrene).

¹³⁶ *Fair use* je načelo žigovnog prava karakteristično za SAD, po kojem se u određenim okolnostima dopušta njegova ograničena upotreba bez dopuštenja vlasnika. Isto je poznato i u autorskom pravu.

¹³⁷ UDRP-pravila, § 4(c).

¹³⁸ WIPO D2004 - 0110.

¹³⁹ WIPO D2000 - 0766 .

¹⁴⁰ WIPO D2000 - 0067. Najzanimljivije od svega je da je panelist usvojio ovakvu argumentaciju tuženika i odbio tužiteljev zahtjev.

Uvažavajući probleme s kojima se tužitelji susreću pri dokazivanju drugog elementa UDRP-pravila, brojni paneli su u svojim odlukama izmijenili pristup ovom pitanju.¹⁴¹ Od tužitelja se tako traži da bar učini vjerojatnim da tuženik u pogledu imena domene nema pravo ni legitimni interes. Ako tužitelj u ovome uspije, teret dokazivanja prebacuje se na tuženika te je tuženik dužan dokazati da ima pravo ili legitimni interes. Primjerice, u sporu o domeni *croatiaairlines.com*¹⁴² panelist je zaključio: “Kako je teško dokazivati negativno (da tuženik nema pravo ili legitimni interes), osobito u situaciji gdje je tuženik, a ne tužitelj najbolje upućen u sporno pitanje, i budući da paragraf 4(c) pravila navodi na koje načine tuženik može pokazati svoje pravo / interes, tužitelju je olakšan teret dokazivanja. Tako je potrebno da tužitelj barem učini vjerojatnim da tuženik nema pravo ni legitimni interes u pogledu spornog imena. Ukoliko uspije sa time, a tuženik ne dokaže suprotno, smatrat će se da je drugi uvjet UDRP-pravila zadovoljen”.¹⁴³

Opisano stajalište o prebacivanju tereta dokazivanja na tuženika nisu prihvatili svi paneli, ali se može reći da prevladava.¹⁴⁴ Iako ovakvo rješenje ne proizlazi iz teksta UDRP-pravila, ono je u skladu s njihovim ciljem. Svejedno, opisano rješenje ne bi trebalo dodatno proširivati. U tom smislu nisu prihvatljiva mišljenja izražena u manjem broju odluka po UDRP-u prema kojima teret dokazivanja drugog elementa pravila leži u potpunosti na tuženiku ili koja od tužitelja traže da samo ustvrdi (bez da učini vjerojatnim) da tuženiku manjka pravo ili legitimni interes u pogledu imena domene.¹⁴⁵

¹⁴¹ Ovo stajalište nije prihvaćeno od svih panela, ali se može reći da prevladava. Iscrpan prikaz raznih stajališta koja su paneli zauzimali moguće je pronaći u odluci WIPO 2000 - 0624.

¹⁴² WIPO D2003 - 0455.

¹⁴³ WIPO D2003 - 0455, § 6 (B).

¹⁴⁴ Iscrpan prikaz raznih stajališta koja su paneli zauzimali moguće je pronaći u odluci WIPO 2000 - 0624.

¹⁴⁵ Primjerice u predmetu F-0176 (pred *e-Resolution* centrom, odluka dostupna na <http://udrpinfo.com/eres/decisions/0176.html>): “...Complainant must provide evidence ... but in order to comply with such provision - it could simply state that “Respondent has no rights or legitimate interests to the domain name being the subject of this dispute”; it is then up to the Respondent to provide sufficient evidence of any of the circumstances mentioned (by way of example) in article 4(c) of the Policy”.

4.5.3. Ime domene je registrirano i koristi se u zloj vjeri

Treći element koji tužitelj mora dokazati je da je ime domene registrirano i da se koristi u zloj vjeri. Potrebno je, dakle, da je *mala fides* postojala kod (i) registracije i (ii) korištenja imena domene.¹⁴⁶ Ova odredba nepotrebno komplicira dokazivanje zbog toga što, slično kao kod drugog elementa, zahtijeva od tužitelja da dokazuje činjenice koje prvenstveno leže u tuženikovoj sferi spoznaje. Zlonamjernost registracije tako se može utvrđivati samo posrednim metodama, uzimajući u obzir razne okolnosti slučaja. Primjerice, relativno je čest slučaj da *cybersquatter* registriraju određeno ime domene nakon što u javnost izađe informacija o skoroj prezentaciji određenog proizvoda ili usluga (pa onda registriraju ime domene koje odgovara žigu tog proizvoda odnosno usluge). Na nepoštene namjere pri registraciji može ukazati i ponuda spornog imena domene za prodaju odmah po njegovu stjecanju, određeno ponašanje tuženika kojim se nastoji prisiliti tužitelja da pokuša otkupiti ime domene, prikrivanje ili unošenje u registar lažnih podataka o osobi koja je ime domene registrirala, itd. Svejedno, ovo pitanje bilo bi mnogo jednostavnije i kvalitetnije riješeno da su se pravila koncentrirala na korištenje imena domene u zloj vjeri. Već samo korištenje (ili pasivno držanje) imena domene u zloj vjeri trebalo bi biti dovoljno za njegovo oduzimanje (naravno, ako su ispunjena ostala dva elementa koja zahtijevaju pravila). Zbog svega toga i ne čudi praksa panela, koji u velikom broju slučajeva ne analiziraju zasebno postoji li zla vjera i kod registracije i pri korištenju imena domene, nego u pravilu na temelju svih činjenica koje su stranke iznijele zaključke odjednom o oba navedena elementa.

UDRP-pravila navode određene okolnosti koje same za sebe dokazuju registraciju i korištenje u zloj vjeri:¹⁴⁷

1. ako je ime domene registrirano ponajprije radi prodaje, iznajmljivanja ili bilo kakve vrste njegova prijenosa tužitelju (nositelju žiga) ili tužiteljevu konkurentu za iznos koji prelazi troškove vezane uz registraciju;
2. ako je ime domene registrirano da bi se spriječilo nositelja žiga da ga koristi i u imenu domene, pod uvjetom da postoji obrazac ovakvog ponašanja tuženika;¹⁴⁸

¹⁴⁶ Za iscrpnu analizu teksta i smisla ove odredbe UDRP-pravila v. WIPO D2000-0003, § 7.4 - 7.6. V i odluke u predmetima WIPO D99-000, § 6, D2000-0026 § 6b ili D2006-0157 § 6.c.

¹⁴⁷ UDRP-pravila, § 4(b).

¹⁴⁸ Obrazac ovakvog ponašanja tuženika će postojati kada protiv istog tuženika postoji nekoliko UDRP-odluka kod kojih okolnosti odgovaraju opisanome, ili kada je tuženik

3. ako je tuženik registrirao ime domene prvenstveno kako bi ometao poslovanje svog konkurenta;
4. ako tuženik, s namjerom da stekne dobit, upotrebljava ime domene da privuče korisnike interneta na svoje web-odredište stvarajući zabunu u odnosu na tužiteljev žig.

Slučajevi *cybersquattinga* su uglavnom takvi da će tužitelj moći dokazati jednu od ovih okolnosti i time zadovoljiti i treći element UDRP-pravila. Ova lista međutim nije zatvorena, što znači da je moguće iznijeti i bilo koje druge dokaze iz kojih bi proizlazila zla namjera pri registraciji i korištenju imena domene.

Potrebno je obratiti posebnu pozornost na pojam *korištenje* imena domene, odnosno odrediti kakvo mora biti ponašanje tuženika da bi se smatralo da on koristi ime domene u zloj vjeri. U prvo vrijeme metode *cybersquattera* su bile razmjerno jednostavne i u pravilu su uključivale otvorenu ponudu prodaje imena domene na web-stranicama. Ovakve situacije nisu izazivale dvojbe - ponuda prodaje imena domene za iznos veći od troškova registracije okarakterizirana je kao *mala fides* u doslovno prvom slučaju koji je riješen primjenom UDRP-pravila,¹⁴⁹ u skladu s § 4(b)1. Odluke koje su slijedile išle su i dalje te je u jednom predmetu utvrđeno da nije potrebno ni da ponuda prodaje bude izričito izjavljena; samo postavljanje brojača posjeta na stranicu je shvaćeno kao namjera da se pokaže vrijednost imena domene te time i posredan indikator njegove prodaje.¹⁵⁰ Međutim, nije rijetkost da se *cybersquatteri* odluče na nešto pasivniji pristup pa ime domene uopće ne koriste ili pak objavljuju određeni neutralni sadržaj iz kojega ne proizlazi ništa što bi upućivalo na zlu namjeru. Njihova taktika se u tom slučaju svodi na čekanje odgovarajuće ponude za preuzimanje imena domene, najčešće od vlasnika žiga. Paneli su i u ovakvim slučajevima držali da je uvjet korištenja u zloj vjeri zadovoljen. Kako je objašnjeno u predmetu *telstra.org*,¹⁵¹ "korištenje u zloj vjeri ne zahtijeva djelovanje na strani tuženika; njegova neaktivnost [pasivno držanje imena domene, bez da ga se upotrebljava] također zadovoljava ovaj uvjet". Dalje se u odluci navodi da nije

registrirao veći broj imena domena koja su slična poznatim žigovima. Sama registracija dva imena domene od istog tuženika nije dovoljna da bi ovaj uvjet bio ispunjen. *Op. cit.* (bilj. 87), § 3.3. i tamo citirane odluke.

¹⁴⁹ WIPO D99 - 0001.

¹⁵⁰ WIPO D2000 - 0010, § 6.

V. i Analysis of Key UDRP Questions, § 2(a), <http://cyber.law.harvard.edu/udrp/analysis.html> [02.12.2008.]

¹⁵¹ WIPO D2000-0003

moгуće postaviti opće pravilo pod kojim uvjetima pasivno držanje imena domene može biti okarakterizirano kao korištenje u zloj vjeri nego je to potrebno prosuditi na osnovu konkretnih okolnosti svakoga pojedinog slučaja.

4.6. Izbor pravnih pravila i načela na temelju kojih panelisti rješavaju

Prema paragrafu 15(a) UDRP-pravila postupka panelisti odluku u sporu donose na temelju izjava i dokumenata koje iznesu stranke, UDRP-pravila i UDRP-pravila postupka te bilo kojih pravila ili pravnih načela koja smatraju mjerodavnima. Pravila ili pravna načela koje panelist smatra mjerodavnima primjenjivat će se ponajprije pri ocjeni jesu li zadovoljene okolnosti iz § 4(a) UDRP-pravila (primjerice kada se odlučuje posjeduje li korisnik pravo ili legitimni interes u pogledu spornog imena domene). Izbor prava čija pravila ili načela će se primijeniti može biti od iznimne važnosti za stranke budući da u različitim nacionalnim pravnim sustavima postoje različiti standardi prema kojima se ocjenjuju određene pravne situacije. Nažalost, UDRP-pravila postupka ne nude nikakve dodatne smjernice prema kojima bi se određivao pravni poredak čija će se pravila odnosno pravna načela primijeniti u konkretnom slučaju. U tome nam ni WIPO-vo završno izvješće nije od veće koristi. Naime, u njemu se tek općenito navodi da će se “primijeniti pravo ili pravna načela koje panel bude smatrao prikladnima, imajući u vidu sve okolnosti slučaja”. Dodatno se kao primjer navodi da “ako obje stranke u postupku imaju prebivalište u jednoj državi, ime domene je registrirano preko Voditelja registracije u toj državi i dokazi vezani uz zlonamjernu registraciju se odnose na aktivnosti u istoj državi, tada bi bilo prikladno da se donosioci odluke u sporu vode pravom te države...”. Ovaj primjer je, međutim, i suviše određen da bi bio od koristi pri formuliranju nekoga općenitijeg pravila.

U nedostatku konkretnijih smjernica unutar samih pravila, praksa je sama stvorila određena rješenja. U većini analiziranih odluka prisutno je stajalište da, ako su tužitelj i tuženik na određeni način vezani uz jedan pravni poredak (najčešće putem istog državljanstva ili prebivališta u istoj državi), tada pri analizi paragrafa 4(a) UDRP-pravila treba primijeniti pravna pravila, načela te sudsku praksu relevantnoga pravnog poretka.¹⁵² U nekim drugim slučajevima uzeto je u obzir samo tuženikovo prebivalište, argumentirajući to činjenicom da bi se

¹⁵² WIPO D99-0001, D2000-0162, D2005-0104, D2005-0068.

svaka pravna radnja protiv njega morala poduzeti u jurisdikciji u kojoj se nalazi njegovo prebivalište.¹⁵³ Nasuprot ovome, moguće je pronaći i stajalište da § 15(a) UDRP-pravila ne treba tumačiti na način da se tu radi o određivanju mjerodavnoga nacionalnog prava.¹⁵⁴ Nekoliko je razloga za to. Prije svega, polazeći od teksta UDRP-pravila, panelist je zaključio da se izraz “*rules and principles of law*” ne odnosi na norme nacionalnog prava, nego na širi koncept sličan shvaćanju o općim načelima prava (*general principles of law*). Dalje se navodi da se koncepti zlonamjerne registracije iz UDRP-pravila i povrede žiga iz nacionalnih zakona razlikuju (na temelju čega se sugerira da se ovi potonji ne mogu koristiti pri tumačenju UDRP-pravila). Osim toga, isti panelist tvrdi da se, u slučaju prihvaćanja koncepcije prema kojoj je moguće UDRP-pravila tumačiti u svjetlu nacionalnih propisa, ne bismo mogli ograničiti samo na jednostavne slučajeve kada su obje stranke na određeni način podvrgnute istom pravnom poretku, nego bi uvijek trebalo primijeniti kolizijska pravila o rješavanju sukoba prava. Naravno, takav pristup bi umnogome kompromitirao prvotnu svrhu UDRP-pravila, da se pruži efikasno i brzo pravno sredstvo za rješavanje slučajeva *cybersquattinga*, čija primjena bi bila ujednačena na međunarodnoj razini.

Pri tumačenju UDRP-pravila trebalo bi početi od činjenice da izlaganje nacionalnim pravnim rješenjima nužno negativno utječe na njihovu ujednačenost na međunarodnom nivou. Zbog toga bi trebalo pribjegavati autonomnom tumačenju pravila, uzimajući u obzir njihovu svrhu i ograničenu namjenu. Potrebno je još jednom napomenuti da UDRP-pravila nisu zamišljena za rješavanje svih sporova u kojima je povrijeđeno dobro žig, nego samo onih situacija koje možemo opisati kao *cybersquatting*. Ako panelisti imaju na umu ovo ograničenje UDRP-pravila, vrlo je vjerojatno da neće ni morati pribjegavati nekom njihovom širem tumačenju.

4.7. Problem zloupotrebe pravila s ciljem preuzimanja imena domene

Uvodno je navedeno da jedan tip sporova o imenima domena predstavlja i tzv. *Reverse Domain Name Hijacking* (vidi *supra* 3.2.3.). U § 1 UDRP-pravila postupka *Reverse Domain Name Hijacking* se definira kao “korištenje pravila u zloj vjeri s ciljem da se ime domene oduzme njegovu registriranom korisniku”.

¹⁵³ WIPO D2000-0019, D2000-0150.

¹⁵⁴ WIPO D2007-1461, § 6.55 - 6.62.

U osnovi, radi se o situaciji kada određena osoba zloupotrebljava postupak po UDRP-u s ciljem da dobije određeno ime domene. Ovo je moguće prvenstveno zato što tuženici u velikom broju slučajeva uopće ne odgovaraju na tužbe (tzv. *default*) ili podnesu manjkave odgovore na tužbu u kojima ne pobiju argumentirano navode tužitelja iako za to imaju osnovu. U takvim situacijama panelisti često donose odluke na temelju tužiteljeve prezentacije činjenica, što istima omogućuje da uspiju u sporu iako za to u stvarnosti nema osnove. Tvorci UDRP-a su bili svjesni ovakve mogućnosti zlouporabe pravila te su stoga u § 15(e) UDRP-pravila postupka propisali mogućnost da panel u svojoj odluci konstatira kako je tužba podnesena u zloj vjeri, s ciljem zlouporabe postupka. Osim ove odredbe pravila nažalost ne predviđaju nikakvu konkretniju sankciju tužitelja.

5. ZAKLJUČAK

Sve obimnije korištenje interneta u proteklih petnaestak godina uvelike je promijenilo različite aspekte ljudskog života, ali u isto vrijeme pravnu znanost suočilo s brojnim problemima koji su zahtijevali žurno rješavanje. Jedna od takvih situacija odnosila se na sve veći broj sporova o imenima internetskih domena, od kojih se najveći dio tiče različitih oblika registracija imena domena u zloj vjeri. Budući da su imena domena jedan od ključnih resursa koji omogućuju učinkovito korištenje interneta, pravno uređenje ovog područja se pokazalo kao nužnost.

UDRP predstavlja prvi efikasan mehanizam za uklanjanje negativnih posljedica određenih vrsta zlonamjernih registracija imena domena i snažan impuls zaštiti žigova na internetu. Ova pravila nastala su u trenutku kada su nositelji žigova trpjeli iznimno štetne posljedice *cybersquattinga* i njemu sličnih pojava. Ona su trebala odgovoriti na sve probleme s kojima su se nositelji žigova susretali pri pokušajima da svoja prava zaštite u sudskim postupcima. Zbog toga je misao vodilja pri izradi ovih pravila bila stvaranje takvog mehanizma za rješavanje sporova koji bi karakterizirali brzina i efikasnost postupka, povezani s niskim troškovima. Iz perspektive nositelja žigova ova očekivanja su u potpunosti ispunjena. Odredbe UDRP-pravila i pravila postupka omogućuju brzu i efikasnu zaštitu povrijeđenih prava, što potvrđuje više od četrnaest tisuća pokrenutih postupaka samo pred WIPO-ovim centrom.¹⁵⁵ Međutim, brzina,

¹⁵⁵ <http://www.wipo.int/amc/en/domains/statistics/cases.jsp> [02.12.2008.]

efikasnost i niska cijena kao neke od najvažnijih značajki ovog postupka definirane su prvenstveno interesima tužitelja. Korisnici imena domena bi kao vlastite prioritete vjerojatno istaknuli neke druge vrijednosti. Kako jedan od kritičara UDRP-a navodi, “*while efficiency and speed are important aspects of a dispute resolution process, fairness is also important*”.¹⁵⁶ U tom smislu često se upire prstom na određene odredbe UDRP-pravila postupka.

Tijekom osam godina primjene postupak po UDRP-u se pokazao kao uspješan mehanizam rješavanja sporova, zbog čega bi vrijedilo proširiti njegovu primjenu (i istovremeno ispraviti uočene nedostatke). Izmjene koje bi značajno unaprijedile ova pravila uključuju sljedeće:

(i) proširenje polja primjene UDRP-pravila u pogledu i nekih drugih zaštićenih pravnih dobara, a ne samo žigova. Ovo bi se odnosilo na osobna imena slavnih osoba, tvrtke, oznake izvornosti i geografskog podrijetla, geografske pojmove kao što su imena gradova, regija, država i sl. i imena međunarodnih organizacija.¹⁵⁷ Pri tome bi trebalo zadržati osnovno ograničenje UDRP-a prema kojemu bi se ova pravila i dalje primjenjivala samo na slučajeve registracija imena domena u zloj vjeri.

(ii) uvođenje efikasnoga procesnog sredstva kojim bi se moglo sankcionirati tužitelje u slučaju da panel utvrdi pokušaj zloupotrebe pravila kako bi se preuzelo ime domene.

(iii) ispravljanje određenih procesnih nedostataka pravila, s ciljem ostvarenja pravičnijeg balansa interesa tužitelja i tuženika. U prvom redu, to se odnosi na modificiranje pravila o izboru UDRP-ustanove te produženje roka za podnošenje odgovora na tužbu, odnosno roka unutar kojega tuženik može pokrenuti sudski postupak s ciljem suspendiranja odluke donesene u postupku po UDRP-u.

Osim navedenoga, dodatnu pažnju bi trebalo posvetiti istraživanju i ujednačavanju prakse u pogledu ključnih materijalnih odredbi UDRP-pravila. Prije svega to se odnosi na kriterije za određenje legitimnog interesa za korištenje imena domene odnosno okolnosti kojima se utvrđuje zla vjera pri njihovoj registraciji i korištenju.

¹⁵⁶ Elizabeth G. Thornburg, *Fast, Cheap, and Out of Control: Lessons from the ICANN Dispute Resolution Process*, 6 Comp. L. Rev. & Tech. J. 89.

¹⁵⁷ Različiti prijedlozi usmjereni na proširenje polja primjene UDRP-a u pogledu zaštićenih dobara su trenutačno predmet rasprave pred radnim tijelima WIPO-a. V. <http://www.wipo.int/amc/en/processes/process2/index.html> [02.12.2008.]

Summary

Marko Jurić*

**APPLYING UNIFORM DOMAIN NAME DISPUTE
RESOLUTION POLICY TO RESOLVE DISPUTES
REGARDING INTERNET DOMAIN NAMES**

The introduction of the system of domain names into the Internet architecture is a crucial step that has enabled the Internet to develop into the central global information-communication network. Domain names are texts which enable easy access to diverse Internet resources. Due to the crucial role in connecting the Internet user with all those who present themselves in any way via this global network, domain names are exceptionally valuable resources in economic terms as well, so that they are often object of disputes between persons who want to make profit by their possession and use. Most disputes concerning domain names involve cybersquatting, the registration of domain names containing a trademark (name) by a person who has neither the right nor justifiable interest to use it, with the aim of making profit from its use. In October 1999 the Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) passed rules on how to resolve disputes on domain names created as a result of cybersquatting - Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy. These rules have had a central role in dispute resolution regarding domain names within the system of generic domains ever since.

The author discusses the system of Internet domains both from the technical and legal point of view. Reasons for disputes about Internet domain names and the most common types of contentious situations are identified and different possibilities for their solution are discussed. The central part of the article analyses substantive and procedural rules in Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy as the only mechanism for dispute resolution regarding Internet domain names which is globally applicable at the moment. The adequacy of these rules for dispute resolution is evaluated, some solutions are criticised and possible alternatives suggested.

Key words: Internet, domain names, UDRP, Uniform Domain Name Dispute Resolution, ICANN

* Marko Jurić, LL.B., Assistant, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

Zusammenfassung

Marko Jurić**

BEILEGUNG VON STREITIGKEITEN ÜBER INTERNET-DOMAINNAMEN DURCH DIE ANWENDUNG DER UNIFORM DOMAIN NAME DISPUTE RESOLUTION POLICY

Die Einführung des Systems der Domainnamen in die Internetarchitektur war der ausschlaggebende Schritt, der die Entwicklung des Internets zum zentralen globalen Informations- und Kommunikationsnetz ermöglichte. Domainnamen sind textuelle Aufzeichnungen, die uns verschiedenste Internetressourcen auf einfache Weise zugänglich machen. Als unumgängliches Glied zwischen Internetnutzern und all jenen, die sich in gleich welcher Form im globalen Netz präsentieren, sind Domainnamen auch ökonomisch sehr wertvolle Ressourcen und daher häufig Gegenstand verschiedener Streitsituationen zwischen Personen, die von ihrem Besitz und ihrer Benutzung profitieren wollen. Die meisten Streitigkeiten in Bezug auf Domainnamen kommen aus dem Bereich des sog. Cybersquatting, dem Registrieren eines Domainnamens einschließlich einer Schutzmarke (Name) durch eine Personen, die weder berechtigt ist noch ein berechtigtes Interesse daran hat, diese zu verwenden, dies aber tut, um durch die Verfügung über einen solchen Domainnamen einen Vermögensvorteil zu erzielen. Im Oktober 1999 hat die Internet Corporation for Assigned Names and Numbers (ICANN) unter der Bezeichnung Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy Regeln für die Beilegung von als Folge des Cybersquatting entstandenen Domainnamenstreitigkeiten verabschiedet. Diese Regeln nehmen seitdem einen zentralen Platz in der Beilegung von Domainnamenstreitigkeiten innerhalb des Systems der generischen Oberdomains ein.

In diesem Beitrag erörtert der Autor das System der Internet-Domains unter technischem und rechtlichem Aspekt. Es werden die Gründe, die zu Streitigkeiten über die Namen von Internet-Domains führen, sowie die häufigsten Formen der streitigen Situationen identifiziert. Ebenso werden verschiedene Lösungsmöglichkeiten diskutiert. Der zentrale Teil des Beitrags besteht in der Analyse der materiell- und prozessrechtlichen Bestimmungen der Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, die zurzeit den einzigen global anwendbaren Mechanismus zur Beilegung bestimmter Formen von Streitigkeiten in Bezug auf Internet-Domainnamen darstellt. Diese Regeln werden hinsichtlich ihrer Angemessenheit für die Streitbeilegung beurteilt. Es werden, bestimmte Lösungen kritisch beleuchtet und mögliche Alternativen vorgeschlagen.

Schlüsselwörter: Internet, Domainnamen, UDRP, Uniform Domain Name Dispute Resolution Policy, ICANN

** Marko Jurić, Jurist, Assistentin an der Juristischen Fakultät in Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb